

Satakunnan ammattikorkeakoulu
Satakunta University of Applied Sciences

STINA ISBERG

Vanhusneuvoston edustajien näkemystä vanhuspalvelulain säädösten toteutumisesta iäkkäiden palveluissa Porin perusturvan alueella

VANHUSTYÖN TUTKINTO-OHJELMA
2023

Tekijä(t) Isberg, Stina	Julkaisun laji Opinnäytetyö, AMK	Päivämäärä Tammikuu 2023
	Sivumäärä 48	Julkaisun kieli Suomi
Julkaisun nimi Vanhusneuvoston edustajien näkemyksiä vanhuspalvelulain säädösten toteutumisesta iäkkäiden palveluissa Porin perusturvan alueella		
Tutkinto-ohjelma Vanhustyön tutkinto-ohjelma		
Väestö ikääntyy ja ikäihmiset tarvitsevat jossain vaiheessa palveluita, kun toimintakyky heikkenee. Kotona asuvat ikäihmiset saattavat olla hyvinkin iäkkäitä ja asuvat esteellisissä asuinympäristöissä. He tarvitsevat ja tulevat tarvitsemaan yhä enemmän apua. Kunnat pystyvät vaikuttamaan ikääntyneiden ja ikääntyvien kuntalaisten palvelutarpeisiin panostamalla ennaltaehkäisyyn, neuvontaan ja ohjaukseen, kuntouttavien palveluiden oikea-aikaiseen kohdentamiseen sekä asuntojen ja asuinympäristöjen kehittämiseen. Tämän opinnäytetyön lähtökohdat ovat tutkimukselliset. Opinnäytetyö koostuu sisältöä taustoittavasta teorian tiedosta ja monimenetelmällisenä kyselynä toteutetusta empiirisestä osuudesta. Tarkoituksena oli selvittää vanhusneuvostoa edustavien näkemyksiä vanhuspalvelulain säädösten toteutumisesta iäkkäiden palveluissa Porin perusturvan alueella. Tavoitteena oli tutkia, onko palveluiden laatu ja riittävyys järjestynyt. Myös Porin perusturva saa tutkimukseni perusteella tietoa tarjottujen palveluidensa riittävyydestä sekä oikea-aikaisuudesta. Tärkeää on myös saada vanhusneuvoston ääntä kuuluviin tutkimukseni myötä. Opinnäytetyön empiirinen osuus toteutettiin sähköisenä kyselynä. Kysely lähetettiin vanhusneuvoston jäsenille ja varajäsenille. Kysely koostui lähinnä monivalintakysymyksistä ja keskittyi ennaltaehkäisevien palveluiden toteutumiseen, sosiaalihuoltolain mukaisten asumispalveluiden toteutumiseen sekä asiakas- ja palveluohjauksen sekä neuvonnan toteutumiseen Porin perusturvassa. Tutkimusaiheeni pitää sisällään ikääntyneiden palveluihin liittyvän lainsäädännön sekä suositukset ja Porin vanhusneuvoston toiminnan ja historian. Tutkimuksen mukaan ennaltaehkäiseviin palveluihin tulisi kiinnittää enemmän huomiota. Neuvontapalvelut sekä asiakas- ja palveluohjaus eivät toteudu tällä hetkellä halutulla tavalla ja läheisiä tulisi enemmän ottaa huomioon. Kotihoitoon ja kotiin annettaviin palveluihin tulisi panostaa. Ikäihminen kokonaisuutena varallisuudesta tai tukiverkostosta huolimatta tulisi ottaa huomioon tasavertaisena yhteiskunnan jäsenenä.		
<u>Avainsanat</u> vanhusneuvostot, vanhuspalvelut, laki, peruspalvelut, hyvinvointi, ennaltaehkäisy		

Author(s) Last name, First name Isberg, Stina	Type of Publication Bachelor's thesis ThesisAMK	Date January 2023
	Number of pages 48	Language of publication: Finnish
Title of publication Views of the representatives of the Council of the Elderly on the implementation of the provisions of the Elderly Services Act in services for the Elderly in the Pori Area		
Degree programme Bachelor Of Elderly Care		
Abstract The population is getting older and at some point, the elderly will need services when their ability to function declines. Elderly people who live at home may be very old and live in restricted living environments. They need and will need more and more help. Municipalities can influence the service needs of the elderly and aging citizens by investing in prevention, counseling, and guidance, the timely allocation of rehabilitative services and the development of apartments and living environments. The starting points of this thesis are research. The thesis consists of theoretical knowledge supporting the content and an empirical part implemented as a multi-method survey. The purpose was finding out the views of the representatives of the Council of the Elderly regarding the implementation of the provisions of the Elderly services Act in services for the elderly in the Pori area. The goal was to investigate whether the quality and adequacy of the services has been organized. Pori also receives information about the adequacy and timeliness of its services based on my research. It is also important to make the voice of the elderly council heard through my research. The survey was sent to the members and alternate members of the Elderly Council. The survey mainly consisted of multiple-choice questions and focused on the implementation of the preventive services, housing services in accordance with the Social Welfare Act and customer and service guidance and counseling in Pori's basic security. My research topic includes legislation and recommendations related to services for the elderly and the operation and history of the Pori Council for the Elderly. According to the study, more attention should be paid to the preventive services. Counseling services and customer and service guidance and currently not implemented as desired, and relatives should be considered more. Investment should made in home care and services provided at home. The elderly, regardless of wealth or support network, should be considered as an equal member of society.		
<u>Keywords</u> councils for the elderly, elderly services, law, basic services, well-being, prevention		

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	6
2 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITTEET	7
3 PORIN KAUPUNGIN ORGANISAATIO.....	8
3.1 Kaupunginvaltuusto	8
3.2 Kaupunginhallitus	9
3.3 Lautakunnat.....	9
3.4 Kaupunginjohtaja	10
4 VANHUSNEUVOSTO.....	11
4.1 Vanhusneuvoston määritelmä ja historiaa	11
4.2 Kokoonpano ja toimikausi	12
4.3 Tehtävät.....	12
4.4 Vanhusneuvostojen nykytila Suomessa	13
5 VANHUSPALVELUIDEN LAIT JA SUOSITUKSET	15
5.1 Vanhuspalvelulaki.....	15
5.2 Laatusuositus hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palveluiden parantamiseksi 2020–2023	16
5.3 Porin kaupungin iäkkäiden palveluiden suunnitelma vuoteen 2023.....	17
5.4 Kuntalaki.....	18
5.5 Kuntastrategia	19
5.6 Ennaltaehkäisevät palvelut ja palveluiden saatavuus ja tasavertaisuus	19
6 OPINNÄYTETYÖN ETENEMINEN JA TOTEUTUS.....	20
6.1 Tutkimuksellinen opinnäytetyö.....	20
6.2 Tutkimustarpeen tunnistaminen ja aiheen rajaaminen	21
6.3 Tutkimuksen kohderyhmä.....	23
6.4 Tutkimuksen suunnittelu.....	23
6.5 Tutkimuksen toteuttaminen.....	24
7 TUTKIMUKSEN TULOKSET	25
7.1 Ennaltaehkäisevät palvelut.....	25
7.1.1 Seniorineuvolan toiminta.....	26
7.1.2 Avoimet päiväkeskukset.....	30
7.1.3 Vapaaehtoistoimijat ja kolmas sektori.....	32
7.1.4 Asiakas-/palveluohjaus ja neuvonta	33
7.2 Sosiaali- ja terveysalan mukaiset palvelut.....	36
7.2.1 Kotihoito	36
7.2.2 Perhehoito	36

7.2.3 Laitosasuminen	37
7.2.4 Ympäri vuorokautinen tehostettu palveluasuminen	37
7.2.5 Kevyempi palveluasuminen.....	38
7.2.6 Muu asumismuoto	38
7.3 Palveluiden saatavuus ja tasavertaisuus	39
7.3.1 Yhdenvertaiset ja oikea-aikaiset palvelut	39
7.3.2 Palveluseteli	40
7.3.3 Ilman tukiverkostoa asuvat ikäihmiset	40
7.3.4 Vähävaraiset ikäihmiset.....	41
7.4 Avoimet kysymykset.....	41
8 JOHTOPÄÄTÖKSET	42
9 TUTKIMUKSEN LUOTETTAVUUS	45
10 POHDINTA	46
10.1 Tutkimuksen onnistuminen	46
10.2 Oma oppiminen.....	47
10.3 Opinnäytetyöprosessin arviointi.....	48
LÄHTEET	
LIITTEET	

Liite 1. Powerpoint-esitys vanhusneuvoston kokouksessa

Liite 2. Saatekirje kyselylomakkeesta vanhusneuvostoa edustaville

Liite 3. Kyselylomake vanhusneuvostoa edustaville

1 JOHDANTO

Väestö ikääntyy ja ikäihmiset tarvitsevat jossain vaiheessa palveluita, kun heidän toimintakykynsä heikkenee. Kotihoidossa asiakkaat saattavat olla hyvinkin iäkkäitä ja asuvat esteellisissä omakotitaloissa. He tarvitsevat ja tulevat tarvitsemaan yhä enemmän apua. Kunnat pystyvät vaikuttamaan ikääntyneiden ja ikääntyvien kuntalaisten palvelutarpeisiin panostamalla ennaltaehkäisyyn, neuvontaan ja ohjaukseen, kuntouttavien palveluiden kohdentamiseen heille ketkä niistä hyötyvät sekä asuntojen ja asuinympäristöjen kehittämiseen. (Thl, 2022, Muuttuvat vanhuspalvelut.) Ikäihmisten tulisi saada asua omassa kotonaan niin pitkään kuin hän haluaa (kansallisen linjauksen mukaan), mutta miten tämä todellisuudessa toteutetaan nykyisillä palveluilla ja resursseilla, kun ikäihmisten hyvinvointi ja toimintakyky eivät nykyisillä toimilla ainakaan parane. Tämä vaatii panostusta ikäihmiseltä itseltään, mutta monesti myös hyvän tukiverkoston, joka kannustaa palveluiden piiriin ja auttaa koko prosessissa. Monesti ikäihmisellä ei enää ole voimavaroja selvittää näitä asioita eikä tukiverkostoakaan, joka auttaisi. Ikäihmisen tukena läheisten lisäksi tulisi olla ammattilaisia ohjaamassa. Ikäihminen itse on paras asiantuntija koskien hänen omaa elämäänsä, siksi hänen ajatuksiaan ja toiveitaan tulisi kuunnella ja kunnioittaa.

Kiinnostus toteuttaa opinnäytetyö yhdessä vanhusneuvoston kanssa lähti itseltäni. Vanhusneuvoston toiminta on kiinnostanut minua jo monta vuotta, joten on hienoa päästä tekemään tutkimus juuri tästä aiheesta. Aihe on erittäin ajankohtainen, sillä esimerkiksi Porissa hoitajapula alkaa konkreettisesti näkyä ja yksinäisiä ikäihmisiä vailla palveluita on paljon. Olen itse suorittanut työharjoittelun Porin perusturvan kotihoidossa ja siellä hoitajapula näkyi jo esimerkiksi siinä, että monelle asiakkaalle oli tarjottava palveluseteliä palveluiden saamiseksi, sillä kotihoidolla ei ollut resursseja tarjota omia palveluitaan. Kotihoidon palveluiden ja hoitajien riittämättömyydestä on tehty myös vanhusneuvostolle lukuisia aloitteita. (Roininen, 2020, s.6.) Ikäihmisten yksinäisyys näkyi myös kotihoidon asiakaskäynneillä. Kuitenkin perusturvalla on

tarjota hyvinvointia edistäviä palveluita ikäihmisille, tosin ikäihmisillä ei välttämättä ole tietoa mihin palveluihin ovat oikeutettuja ja mitä ylipäättänsä on tarjolla.

Olen aina tehnyt työtäni sydämestäni ja ikäihmisten parasta ajatellen. Kiinnostuksen kohteinani ovat aina olleet ikäihmisten oikeudet ja niiden toteutuminen sekä heidän hyvän arkensa mahdollistaminen. Työharjoittelussani Porin perusturvassa pääsin näkemään palveluohjaajan laajan ja mielenkiintoisen työnkuvan ja roolin kotihoidossa. Aiempaa kokemusta minulla ei kotihoidosta ollut ja koen harjoitteluni kotihoidossa kasvattaneen minua entisestään ammatillisesti. Haluan kehittää vanhustyötä ja auttaa konkreettisesti. Ikäihmiset ihmiset tulisi kohdata arvokkaana ainutlaatuisena yksilönä ja meidän on mahdollistettava heidän hyvinvointinsa toteutuminen. Minun näkemykseni vanhustyöstä on laaja ja koen tietäväni ja tuntevani vanhustyön eri osa-alueet hyvin. Vanhusneuvosto tekee tärkeää työtä ja haluan tutkimuksellani omalta osaltani osoittaa, miten vanhusneuvosto kokee iäkkäiden hyvinvoinnin Porissa ja haluan tutkimukseni herättävän myös keskustelua ja kysymyksiä.

2 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITTEET

Tärkeintä tutkimuksessa on lähestymistavan tarkoituksenmukaisuus tehtävänasettelun kannalta ja se, että tapa on perustellusti valittu ja käytetty eikä perustu mielipiteisiin tai tekijän kokemukseen. (Vilka, 2021, luku 2, kohta ”Teoreettinen viitekehys, mallit, käsitteet ja määritelmät”.) Iäkkäiden hyvinvointi ja vanhuspalvelulaki ovat hyvin laajoja aihealueita. Tutkimusaiheeni pitää sisällään vanhusneuvoston toiminnan ja historian, erilaiset laatusuosituksien ja ohjeistukset, Porin perusturvan ikäpoliittisen strategian, erilaiset Porin perusturvan tarjoamat hyvinvointipalvelut sekä myös organisaatiokaavion, mutta muitakin lakeja kuin vanhuspalvelulaki, sillä nämä kaikki täydentävät toisiaan. Ikäihmisten ja iäkkäiden oikeudet ja tasavertaisuus sekä niiden toteutuminen ovat minulle tärkeitä asioita, ja tutkimusaiheeni pitää sisällään myös nämä aihealueet.

Tutkimukseni aiheena ja tutkimusongelmana on selvittää miten iäkkäiden hyvinvointia edistävät palvelut toteutuvat Porissa vanhusneuvoston mielestä. Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalveluista 29.12.2012/980 eli vanhuspalvelulaki liittyy tutkimukseeni oleellisesti, sillä tässä laissa säädetään ikäihmisten hyvinvointia edistävistä palveluista, mutta vanhusneuvostonkin toiminnan toteutumisesta kunnissa. Vanhusneuvosto on vanhuspalvelulain mukaan otettava mukaan ikääntyneen väestön hyvinvointia koskevan suunnitelman valmisteluun ja palveluiden riittävyyden arviointiin. Kunnan vanhusneuvostosta säädetään kuntalaissa. (Kuntaliitto, 2020, kohta Iäkkäiden palvelut.)

Tutkimuskysymyksiäni ovat:

1. Miten ikääntyneiden palvelut ovat toteutuneet Porissa vanhusneuvoston jäsenten mielestä?
2. Miten iäkkäiden hyvinvointia voisi vanhusneuvoston mielestä parantaa?

3 PORIN KAUPUNGIN ORGANISAATIO

Porin kaupungin organisaatio saattaa olla melko vieras osalle ihmisistä. Porin kaupunki on kuitenkin tiiviissä yhteistyössä vanhusneuvoston kanssa ja koen tärkeänä kertoa myös Porin kaupungin organisaatiosta, sillä organisaatiolla on eri osia ja jokaisella osalla on oma tehtävänsä ja roolinsa päätöksenteossa.

3.1 Kaupunginvaltuusto

Kaupungin ylin päätösvalta on kaupunginvaltuustolla, johon kuuluu 59 valtuutettua. Valtuuston jäsenet on valittu kuntavaaleissa, jotka järjestetään joka neljäs vuosi. Tämänhetkisen valtuuston toimikausi on alkanut 1.8.2021. Valtuusto vastaa kaupungin toiminnan ja talouden perusteista, kuten kuntastrategiasta, hallinnon rakenteesta ja toimivallan jakamisesta, talousarviosta ja -suunnitelmasta, veroprozentista, maksujen

yleisistä perusteista sekä toimialojen tavoitteista. Päätösvaltaan kuuluu lisäksi luottamushenkilöiden ja tärkeimpien viranhaltijoiden valinta. Valtuusto seuraa kaupungin toimintaa tilinpäätöksen sekä toiminta- ja tilintarkastuskertomuksen avulla. Valtuustolla on puheenjohtaja, joka johtaa poliittista yhteistyötä. Puheenjohtajan lisäksi valtuustolle on nimetty kolme varapuheenjohtajaa. Lisäksi Porissa valtuutetut ovat muodostaneet valtuustoryhmiä, joita on tällä hetkellä yhdeksän. Valtuusto kokoontuu kerran kuukaudessa ja kokoukset ovat julkisia ja niistä kuulutetaan kaupungin sähköisellä ilmoitustaululla. (Porin kaupunki, 2021, kohta Kaupunginvaltuusto.)

3.2 Kaupunginhallitus

Porin kaupungin toimintaa, hallintoa ja taloutta johtaa kaupunginhallitus. Hallitus vastaa valtuuston päätösten valmistelusta, täytäntöönpanosta ja laillisuudesta. Kaupunginhallitus on kaupungin edustaja ja he käyttävät kaupungin puhevaltaa. Tehtäviä määrittää kuntalain ohella hallintosääntö. Kaupunginhallitus valitsee vanhusneuvoston jäsenet ja puheenjohtajan eläkeläisjärjestöjen esityksestä. (Porin kaupunki, 2021, kohta Kaupunginhallitus.) Osallistavien toimielimien; vanhusneuvoston, vammaisneuvoston nuorisovaltuuston ja rintamaveteraaniain neuvottelukunnan perustamisesta määrätään kuntalain edellyttämällä tavalla Porin kaupungin hallintosäännössä. (Porin kaupungin hallintosääntö, 18.06.2020, 15 §).

Kaupunginhallituksessa on 11 jäsentä, joista kaupunginvaltuusto valitsee kaupunginhallituksen puheenjohtajan sekä kaksi varapuheenjohtajaa. Jokaisella jäsenellä on oltava henkilökohtainen varajäsen. Hallitus kokoontuu kerran viikossa. Kokoukset eivät ole julkisia, mutta esityslistat ja pöytäkirjat on julkaistu verkossa julkisilta osin. (Porin kaupunki, 2021, kohta Kaupunginhallitus.)

3.3 Lautakunnat

Lautakunnat, jaostot ja johtokunnat ovat toimialojensa ja tehtäviensä mukaisesti jaettu luottamushenkilöelimiä, jotka vastaavat alansa palvelujen tuloksellisesta järjestämisestä. Kaupunginvaltuusto nimeää toimielinten jäsenet ja puheenjohtajiston. Hallintosäännössä sekä toimielinten toimintasäännöissä on tarkemmin määrätty

lautakuntien, jaostojen sekä johtokuntien toiminnasta. Toimielimet päättävät itsenäisesti kokousaikataulunsa. Kokouspäivät julkaistaan kaupungin sähköisellä ilmoitustaululla. Kokoukset eivät ole julkisia, mutta esityslistat ja pöytäkirjat on julkaistu julkisilta osin verkossa. (Porin kaupunki, 2021, kohta Lautakunnat, jaostot ja johtokunnat.) Lautakuntia on yhteensä 10 kappaletta ja kerron seuraavaksi perusturvalautakunnasta, sillä perusturvalautakunta liittyy tutkimukseeni oleellisesti sen vastatessa ikäihmisten palveluiden toteutuksesta ja järjestämisestä.

Perusturvalautakunnan tehtävänä on vastata laissa kunnan tehtäväksi säädettyjen terveydenhuollon ja sosiaalihuollon palvelujen tuottamisesta ja järjestämisestä Porin perusturvan yhteistoiminta-alueella. Lautakunta huolehtii toiminnan, talouden sekä organisaation kehittämisestä. Perusturvalautakunta asettaa tavoitteita ja seuraa toiminnan muutoksia sekä ohjaa ja valvoo toimialansa suunnittelua ja toteutusta sekä palveluiden vaikuttavuutta ja taloudellisuutta. Perusturvalautakunnassa on 18 jäsentä ja 18 varajäsentä. Perusturvajohtaja (Sanna Mustajoki-Kunnas) toimii lautakunnan esittelijänä. (Porin kaupunki, 2021, kohta Perusturvalautakunta.)

3.4 Kaupunginjohtaja

Kunnan toimintaa johdetaan kuntastrategian mukaisesti, jonka kaupunginvaltuusto on hyväksynyt. Kunnanjohtaja johtaa kunnanhallituksen alaisena kunnan hallintoa, taloudenhoitoa sekä muuta toimintaa. Kaupunginvaltuusto voi lisäksi päättää, että kunnan johtajan sijasta kuntaa johtaakin pormestari. (Kuntalaki 2015/410, 7 luku 38 §.)

Kaupunginvaltuusto valitsee kunnanjohtajan. Kunnanjohtaja voidaan valita joko toistaiseksi tai määräajaksi ja hän on virkasuhteessa kaupunkiin. Johtajalla on oikeus käyttää puhevaltaa kaupunginhallituksen puolesta sekä saada kaupungin viranomaisilta nähtäväksi tietoja ja asiakirjoja, jollei salassapitoa koskevista säännöksistä muuta johdu. (Kuntalaki 2015/410, 7 luku 41 §.)

4 VANHUSNEUVOSTO

4.1 Vanhusneuvoston määritelmä ja historiaa

Vuonna 1999 Sosiaaliministeriöltä tuli kuntiin kirje, jossa niitä kehoitettiin perustamaan vanhusneuvostoja vapaaehtoisesti. Porin vanhus- ja kotipalvelun osastopäällikkö esitti sosiaalilautakunnalle vanhuspoliittisen neuvottelukunnan perustamista Poriin. Lautakunta hyväksyi asian, samaten Porin kaupunginhallitus. Porin kaupungin vanhusneuvosto oli maan ensimmäisiä vanhusneuvostoja. Kaupunginhallitus valitsi neuvottelukunnan nimellä toimineen elimen puheenjohtajan (Raila Aho) ja ensimmäinen kokous pidettiin 30.11.1999. Kaupunginhallitus valitsi kaksi muutakin jäsentä sekä vahvisti seuraavien tahojen edustajat jäseniksi: kaupungin terveys- ja sosiaali-toimi, Porin seurakuntayhtymä, vanhainkodit, yksityiset palvelukodit ja yhdistykset. Jäseneksi pyydettiin myös erään vanhainkodin asukas. Sihteerinä toimi sosiaalitoimen viranhaltija. Vanhusneuvosto oli alun perin nimeltään Vanhuspoliittinen neuvottelukunta, mutta vuonna 2001 nimi muutettiin Porin kaupungin vanhusneuvostoksi. (Roininen, 2020, s. 4.)

Kunnan vanhusneuvostosta säädetään kuntalain (410/2015) 27 §:ssa. Lain mukaan jokaiseen kuntaan on perustettava vanhusneuvosto ja laissa määritellään myös vanhusneuvoston tehtävät ja toimintaedellytykset. Vanhusneuvoston on otettava mukaan kunnan vanhuspalvelusuunnitelman valmisteluun sekä palveluiden riittävyyden ja laadun arviointiin. (Kuntalaki 2015/410 5 luku 27 §.) Vanhusneuvostosta säädetään myös Vanhuspalvelulaissa 2 luvussa 11 §:ssa. Tämän lain mukaan vanhusneuvosto on otettava mukaan laatimaan suunnitelmaa ikääntyneen väestön hyvinvoinnin tukemiseksi sekä arvioimaan palvelujen riittävyyttä ja laatua. (Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista 2012/980 2 luku 11 §.) Vanhusneuvosto on ikäihmisten tärkeä vaikuttamiskanava yhteiskuntaan ja päättäjiin. Vanhusneuvosto on Porissa järjestänyt paljon erilaisia tilaisuuksia, joihin ikäihmiset ovat voineet osallistua. (Roininen, 2020, s. 5.)

4.2 Kokoonpano ja toimikausi

Vanhusneuvoston toiminta perustuu lakiin ja he edustavat kuntalaisia ja erityisesti ikäihmisiä ja toimivat osallistavana yhteistyöelimenä. Vanhusneuvoston jäseniä ovat Porin kaupunginhallituksen valitsemat eläkeläisjärjestöjen, hoitotyön koulutuksen ja kolmannen sektorin edustajat. Puheenjohtajan sekä varapuheenjohtajan nimeää kaupunginhallitus. Perusturvalautakunta valitsee yhden lautakunnan edustajan vanhusneuvostoon sekä nimeää vanhusneuvostolle sihteerin. (Porin kaupunki, 2022, kohta Vanhusneuvosto.)

Vanhusneuvoston toimikausi on 2021–2023, eli toimikausi on aina kaksi vuotta kerrallaan. Tällä hetkellä vanhusneuvoston puheenjohtajana toimii Britta Raitala, varapuheenjohtajana Osmo Pulli sekä sihteerinä Anne Lundgren. Varsinaisia jäseniä on yhteensä 14 henkilöä ja kaikilla on myös varajäsenet. Varajäsenet mukaan laskettuna vanhusneuvoston jäsenten lukumäärä on 28 henkilöä. (Porin kaupunki, 2022, kohta Vanhusneuvosto.) Mielestäni vanhusneuvoston sihteerillä on merkittävä rooli, sillä hän toimii vanhusneuvoston linkkinä kaupungin suuntaan sekä hänen tehtävänsä on myös järjestää ja valmistella vanhusneuvoston kokouksia.

Vanhusneuvosto voi tarvittaessa nimetä työryhmiä perehtymään erityisesti esimerkiksi vanhusten turvallisuuteen, liikkumiseen, osallistumiseen, asumiseen ja kotihoitoon liittyviin asioihin sekä tekemään niistä toimenpide-ehdotuksia. (Porin vanhusneuvoston toimintasääntö, 4§.) Puheenjohtaja kutsuu jäsenet koolle, kokouksiin voidaan kutsua myös asiantuntijoita. (Porin vanhusneuvoston toimintasääntö, 5§.)

4.3 Tehtävät

Jos minun pitäisi omin sanoin kuvailla vanhusneuvoston toimintaa, kuvaisin sitä ikäihmisten äänen esille tuojaksi, heidän oikeuksiensa puolestapuhujaksi heidän kokonaisvaltaisen hyvinvointinsa parantamiseksi sekä ennaltaehkäisevien toimenpiteiden valmistelemiseksi. Vanhusneuvoston toiminnan sisällöstä säädetään kuntalaissa ja sen mukaan vanhusneuvostolle on mahdollistettava vaikuttaa kunnan eri toimialojen toiminnan suunnitteluun, valmisteluun ja seurantaan asioissa, joilla on merkitystä

ikäntyneen väestön hyvinvoinnin, terveyden, osallisuuden, elinympäristön, asumisen, liikkumisen tai päivittäisistä toiminnoista suoriutumisen tai heidän tarvitsemiensa palveluiden kannalta. (Kuntalaki 2015/410 5 luku 27 §.)

Porin vanhusneuvostolla on oma toimintasääntönsä, jossa kerrotaan tarkemmin toiminnan sisällöstä. Porin vanhusneuvoston toimintasäännössä, kohdassa 3§ Tehtävät ja toiminta kerrotaan vanhusneuvoston tehtäviksi seuraavaa:

Porin vanhusneuvoston tehtävänä on

- olla mukana laatimassa, seuraamassa ja arvioimassa kaupungin vanhuspalvelusuunnitelmaa ja sen toteutumista
- seurata vanhusväestön tarpeita ja niitä vastaavaa palvelutoimintaa
- tehdä aloitteita ja esityksiä sekä antaa lausuntoja kaupungin viranomaisille vanhuksia koskevissa asioissa
- lisätä vanhusten ja heitä edustavien järjestöjen ja viranomaisten yhteistoimintaa
- edistää vanhusten mahdollisuuksia osallistua ja vaikuttaa päätöksentekoon
- vaikuttaa ympäristön ja liikenteen suunnitteluun ja toteutukseen vanhusten näkökulmasta
- tiedottaa vanhuksia koskevista asioista
- edistää vuorovaikutusta eri-ikäisten väestöryhmien välillä
- laatia toimistaan vuosittain toimintasuunnitelma ja toimintakertomus

Porin vanhusneuvosto raportoi toiminnastaan hyvinvoinnin johtoryhmälle erikseen sovitulla tavalla. (Porin vanhusneuvoston toimintasääntö, 3§.)

4.4 Vanhusneuvostojen nykytila Suomessa

Ihmisoikeuskeskus teki joulukuun 2020 ja tammikuun 2021 välisenä aikana selvityksen kunnallisten vanhusneuvostojen toiminnasta ja nykytilasta. Kysely lähetettiin kaikkien kuntien vanhusneuvostoille. Kyselyssä kartoitettiin vanhusneuvostojen toimintatapoja, vaikutusmahdollisuuksia ja koronatilanteen vaikutuksia neuvostojen toimintaan. Tavoitteena oli tuottaa tietoa siitä, minkälaisia haasteita vanhusneuvostot kohtaavat toiminnassaan ja millaisia hyviä käytäntöjä olisi hyvä siirtää kunnasta

toiseen sekä miten vanhusneuvostojen toimintaa ja tekemää työtä ja asemaa voitaisiin jatkossa tukea. (Ihmisoikeuskeskus, 2021, s. 5.)

Nyt koronapandemian aikana digitaalisen osaamisen kyky on korostunut. Vanhusneuvostojen toiminnan turvaamiseksi olisi tärkeää jäsenten digiosaamisen vahvistaminen, mutta kaikilla jäsenillä ei ole välttämättä omaa tietokonetta tai sähköpostia, joiden avulla pääsisivät osallistumaan etäkokouksiin. (Ihmisoikeuskeskus, 2021, s. 41.) Porissa vanhusneuvosto on järjestänyt kokouksia hybriditoteutuksena, eli osa jäsenistä on ollut paikan päällä ja osa etäyhteyksin. Jatkoa ajatellen tulisi kuitenkin pohtia, miten kaikkien osallistumismahdollisuudet turvattaisiin.

Selvityksen perusteella osassa vanhusneuvostoja olisi tarpeen informoida ja perehdyttää jäseniä vanhusneuvoston roolista ja lakisääteisistä tehtävistä kunnassa. Toiminnan kannalta olisi tärkeää, että kaikilla olisi käsitys toimintaa ohjaavista laeista sekä ajan-kohtaisista valtakunnallisista suosituksista ja kehittämisohjelmista. Kuntien tehtävä on huolehtia, että neuvostot saavat riittävästi tukea ja neuvontaa vanhusneuvostotyöhön. Neuvostojen toiminnalle ja vaikutusmahdollisuuksille on erityisen tärkeää, että kunnat tiedottavat neuvostoja riittävästi esimerkiksi kunnan järjestämistä vanhuspalveluista, ikäihmisiä koskevista hankkeista ja muista suunnitelmista hyvissä ajoin. Tällöin neuvostot ehtivät valmistella lausuntoja jo siinä vaiheessa, kun vaikuttamiseen on vielä mahdollisuus.

Ilman kunnan ja neuvostojen välistä yhteistä tietoa on erityisen hankalaa arvioida oman toiminnan vaikutuksia, mutta myös sitä, miten kunnassa huomioidaan ikäihmisten oikeuksien toteutuminen ja heidän oma näkökulmansa siitä. Vastausten perusteella vanhusneuvostojen yleisimmät haasteet liittyvät yhteistyön toimimattomuuteen ja viestinnän puutteellisuuteen. (Ihmisoikeuskeskus, 2021, s. 42.) Paikoitellen siis vanhusneuvoston asema hakee vielä paikkaansa, vaikka sen pitäisi lain mukaan olla mukana vaikuttamassa eri toimialojen suunnitteluun, valmisteluun ja seurantaan siltä osin, kuin niillä on vaikutusta ikäihmisten elinolosuhteisiin sekä terveyteen ja hyvinvointiin. (Ihmisoikeuskeskus, 2021, s. 43.)

5 VANHUSPALVELUIDEN LAIT JA SUOSITUKSET

5.1 Vanhuspalvelulaki

Eduskunta hyväksyi 18.12.2012 lain ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalveluista eli vanhuspalvelulain. Laki tuli voimaan 1.7.2013. Lain tarkoituksena on turvata iäkkäiden henkilöiden sosiaali- ja terveystalveluiden saanti sekä muun muassa edistää ikääntyneiden hyvinvointia ja turvata ikääntyneiden palvelutarpeen arviointiin pääsy ja tarjota ikäihmisille määrältään ja myös laadultaan riittävät talvelut. Tarkoituksena on myös tukea ikääntyneen kokonaisvaltaista hyvinvointia sekä itsenäistä suoriutumista. Ikäihmisen mahdollisuutta vaikuttaa oman elämänsä sujuvuuteen sekä talveluiden riittävyteen ja saamiseen korostetaan vanhuspalvelulaissa. (Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalveluista 2012/980 1 luku 1 §.) Laissa säädetään myös siitä, miten turvataan yksilöiden oikeus riittäviin sosiaali- ja terveystalveluihin ja miten hänen omat mielipiteensä otetaan huomioon. Palvelutarpeen arviointi sekä palvelusuunnitelman laatiminen kuuluvat myös vanhuspalvelulain sisältöön. Lisäksi laissa määritellään myös iäkkäiden talveluiden laadun turvaamisesta, eli henkilöstömitoituksesta, toimitilojen riittävydestä sekä omavalvonnasta. (Mäki-Petäjä-Leinonen & Karvonen-Kälkäjä, 2017, s.11.)

Vanhuspalvelulaki on melko laaja laki, sisältäen 5 lukua ja 28 momenttia. Laki on erittäin tärkeä ja erittäin merkityksellinen asia yhteiskunnallisestikin ajateltuna. Ennen vanhuspalvelulakia ei ikäihmisille ollut kohdistettuna omaa lakia ja sen olemassaolo etenkin tänä päivänä, tämänhetkisessä maailmantilanteessa kun hoitajapula on suuri, on lain olemassa oleminen merkittävä asia, koska jokainen ikäihminen on oikeutettu hyvään ja riittävään hoitoon sekä huolenpitoon. Tulevaisuus on kuitenkin huolestuttava, vanhustyön vetovoimaisuutta tarvitaan lisää, jotta ikäihmiset saavat arvoisensa kohtelun ja hoidon ja kohtaamisen. Kaikille ihmisille kuuluu kuitenkin perus- ja ihmisoikeudet ja ikäihmisiä ajatellen tärkeitä oikeuksia ovat oikeus osallisuuteen, arvokkaaseen elämään ja riittäviin talveluihin. Kuntien päätöksenteossa onkin erittäin tärkeää ottaa huomioon ikääntyneen väestön näkökulma niihin asioihin, joilla on

merkitystä heidän hyvinvointiinsa ja terveyteen sekä elinoloihin. (Ihmisoikeuskeskus, 2021, s. 4.)

5.2 Laatusuositus hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palveluiden parantamiseksi 2020–2023

Sosiaali- ja terveysministeriö yhdessä Suomen Kuntaliiton kanssa on laatinut vuonna 2020 laatusuosituksen, jonka tavoitteena on mahdollistaa kaikille hyvä ikääntyminen sekä laadukkaat ja vaikuttavat palvelut niitä tarvitseville iäkkäille henkilöille. Laatusuositus tukee vanhuspalvelulakia, mutta suosituksessa ei toisteta niitä asioita, joita lainsäädännössä jo on kirjattu velvoitteiksi. Laatusuositus on kuitenkin ensisijaisesti tarkoitettu väestön ikääntymiseen varautumisen ja iäkkäiden palvelujen kehittämisen, arvioinnin ja toimeenpanon tueksi kuntien ja yhteistoiminta-alueiden päättäjille ja johdolla sekä valvonnan tueksi. Monet muutkin voivat hyödyntää laatusuositusta, muun muassa kolmannen sektorin toimijat, sosiaali- ja terveystalouden tuottajat sekä asiakkaat ja heidän omaisensa. (Laatusuositus hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palveluiden parantamiseksi 2020–2023, 2020, s. 11.)

Ikäihmisiä on väestössä paljon ja määrä kasvaa edelleen. Ikäihmiset ovat toimintakyvyltään, terveydentaltaan sekä taloudellisilta mahdollisuuksiltaan erilaisissa tilanteissa. Ikäihmisiä on enenemässä määrin eri kulttuureista sekä uskonnollisista taustoista, sekä myös eri seksuaalivähemmistön edustajia. Laatusuosituksessa painotetaan hyvinvoinnin, terveyden, toimintakyvyn sekä osallisuuden edistämistä. (Laatusuositus hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palveluiden parantamiseksi 2020–2023, s. 11–12.) Ikäihmisten osallisuuden lisääminen sekä vahvistaminen ovat tärkeitä asioita. Tällä hetkellä ikäihmisten osallisuus ei näyttäisi toteutuvan niin hyvin, miten se voisi toteutua. Syrjäytyneitä ja etenkin yksinäisiä ikäihmisiä on paljon tutkimusten mukaan Suomessa, sillä 36–39 % ikääntyneistä kokee itsensä ainakin toisinaan yksinäiseksi. Usein se liittyy sairastamiseen, toiminnanvajeisiin, leskeksi jäämiseen tai heikkenemiseen

elämänlaatuun. (Pitkälä & Routasalo, 2012.) Ikäihmisten ja ikääntyvien suuri määrä muutenkin tuottaa haasteita yhteiskunnalle.

5.3 Porin kaupungin iäkkäiden palveluiden suunnitelma vuoteen 2023

Iäkkäiden palvelukokonaisuuden tavoitteena on varmistaa vanhuspalvelulain ja iäkkäiden laatusuosituksen (2020) toteutuminen. Palveluiden määrää, sisältöä, laatua ja vaikuttavuutta tulee lisätä ja kehittää. Tavoitteen saavuttaminen edellyttää iäkkäiden palveluiden painopisteiden siirtämistä kokonaisvaltaiseen ennaltaehkäisyyn, eli sairauksien ennaltaehkäisyyn, toimintakyvyn ylläpitämiseen, yksinäisyyden tunnistamiseen sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen. Kunta vastaa näiden palveluiden järjestämisestä ikäihmisille ja palveluita tuotetaan Porin yhteistoiminta-alueella useissa eri organisaatioissa. (Porin yhteistoiminta-alueen vanhuspalveluiden suunnitelma vuoteen 2023, 2021. s. 5.) Tavoitteena on myös, että vähintään 94 % yli 75-vuotiaista asuisi omissa kodeissaan ja tulisikin kehittää monimuotoisia ratkaisuja asumiselle tulevaisuudessa (Porin yhteistoiminta-alueen vanhuspalveluiden suunnitelma vuoteen 2023, 2021, s. 6).

Suunnitelman tarkoituksena on siis turvata iäkkäille ihmisille turvallinen ja hyvä vanheneminen. Palveluiden tulisi olla oikea-aikaisia ja palvelutarpeet tulisi tunnistaa ajoissa. Oleellista on myös avunpyytämisen ja saamisen helppous, jolloin palveluohjaajan tulisi kartoittaa ikäihmisen toimintakykyä tukevat palvelut tai ohjata asiakas oikeiden palveluiden piiriin.

Kotona pärjääminen saattaa kuitenkin olla haastavaa, jos ei ole esimerkiksi tukiverkostoa tai ikäihminen ei itse osaa olla yhteydessä asiakas- tai palveluohjaukseen. Osa ikäihmisistä asuu asunnoissa, joissa ei ole esteetöntä ja joihin ei pystytä järjestämään tarpeellisia tukitoimia, jotta ikäihminen selviytyisi jokapäiväisestä elämisestä. Hyvinvointiteknologia ja digitaaliset ratkaisut lisääntyvät tulevaisuudessa ja niitä tulisikin hyödyntää enemmän. Tärkeintä on kuitenkin ikäihmisen oma aktiivisuus ja hänen tarpeidensa tunnistaminen ja ottaminen mukaan päätöksentekoon.

Iäkkäiden palveluiden suunnitelman laatimisen työryhmässä ovat iäkkäiden palveluiden johtaja Pirjo Rehula, iäkkäiden palveluiden päällikkö Pirjo Mäkilä, osastonhoitaja Elise Inberg, erikoislääkäri Tapio Lipsanen, vanhusneuvoston puheenjohtaja Kaarina Ranne (nykyisin Britta Raitala) sekä henkilöstöedustaja Tanja Jussila. Iäkkäiden palveluiden suunnitelman hyväksyy valtuusto. (Porin yhteistoiminta-alueen vanhuspalveluiden suunnitelma vuoteen 2023, 2021. s. 4.)

5.4 Kuntalaki

Kuntalaki tuli voimaan vuonna 2015. Laki on kunnan hallintoa ja toimintaa sekä päätöksentekomenettelyä ja taloutta koskeva yleislaki. (Harjula, H., Uusi kuntalaki, 2015.) Kuntalain tarkoituksena on edistää kunnan toiminnan suunnitelmallisuutta ja taloudellista kestävyyttä sekä luoda edellytykset kunnan asukkaiden itsehallinnon sekä osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien toteutumiselle kunnan toiminnassa (Kuntalaki 2015/410 1 luku 1 §). Kunnan tehtävä on järjestää laissa säädetty tehtävät tai sopia järjestämisvastuun siirtämisestä toiselle kunnalle tai kuntayhtymälle. Järjestämisvastuussa oleva kunta vastaa järjestettävien palvelujen ja muiden toimenpiteiden yhdenvertaisesta saatavuudesta, tarpeen, määrän ja laadun määrittelemisestä, tuottamistavasta, tuottamisen valvonnasta sekä viranomaisille kuuluvan toimivallan käyttämisestä. Kunta vastaa tehtävien rahoituksesta, vaikka järjestämisvastuu olisikin siirretty toiselle kunnalle tai kuntayhtymälle. (Kuntalaki 2015/410 1 luku 8 §.)

Kuntalaissa säädetään myös vanhusneuvoston toiminnasta. Jotta ikääntyneellä väestöllä olisi osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia kunnassa, on asetettava vanhusneuvosto ja huolehdittava sen toimintaedellytyksistä. Vanhusneuvostolle on annettava mahdollisuus vaikuttaa kunnan toimintaan, joilla on merkitystä ikääntyneen väestön hyvinvointiin. (Kuntalaki 2015/410 5 luku 27§.)

5.5 Kuntastrategia

Jokaisessa kunnassa on oltava kuntastrategia. Valtuusto päättää kunnan toiminnan ja talouden pitkän aikavälin tavoitteet. Strategiassa tulee ottaa huomioon muun muassa asukkaiden hyvinvoinnin edistäminen, palveluiden järjestäminen ja tuottaminen, palvelutavoitteet, henkilöstö- ja omistajapolitiikka, asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet sekä elinympäristön ja alueen elinvoiman kehittäminen. Kuntastrategiassa tulee määritellä myös toteutumisen arviointi ja seuranta. (Kuntalaki 2015/410 7 luku 37§.)

Porin kaupungin kuntastrategia ”Pori 2030 -strategia” hyväksyttiin kaupunginvaltuustossa 11.4.2022. Ajatuksena strategiassa on sujuvan arjen ja kestävän kasvun kotikaupunki. Visiona on ”kasvava, osaava ja hyvinvoiva Pori” ja teemoina digitalisaatio, vastuullisuus, viestintä sekä tasapainoinen talous. (Porin kaupungin strategia 2030, 2022.)

5.6 Ennaltaehkäisevät palvelut ja palveluiden saatavuus ja tasavertaisuus

Koen itse tärkeiksi ennaltaehkäisevät palvelut ja niihin puuttumisen ja tarttumisen tarpeeksi ajoissa. Porin yhteistoiminta-alueen iäkkäiden palveluiden suunnitelma vuoteen 2023 mukaan ennaltaehkäisevien palveluiden tarkoituksena on edistää ja tukea ikäihmisen hyvinvointia, turvallisuutta ja terveyttä sekä omaishoitajan jaksamista. Ennaltaehkäisevillä palveluilla on suuri merkitys, sillä niiden avulla pyritään tunnistamaan yksinäisyyden ja syrjäytyneisyyden riskit. Tarkoituksena on tukea ikäihmistä kokonaisvaltaisesti ja vahvistaa hänen omia voimavarojaan ja lisätä osallistumista ja vaikuttamismahdollisuuksia. (Porin yhteistoiminta-alueen iäkkäiden palveluiden suunnitelma vuoteen 2023, s. 10–11.) Ennaltaehkäiseviä palveluita ovat esimerkiksi seniorineuvolan toiminta (muun muassa hyvinvointikyselyt, rokotukset, neuvontapalvelut, terveystarkastukset yms.).

Palveluiden saatavuus ja niiden tasavertaisuus ovat myös erittäin tärkeitä asioita. Eri-laiset lait, kuten vanhuspalvelulaki ja laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä ja myös kuntalaki tukevat ja mahdollistavat palveluiden oikeudellisen saatavuuden ja tasavertaisuuden. Esimerkiksi vanhuspalvelulain mukaan kunnan palvelut tulee

järjestää niin, että ne ovat kaikkien kunnan ikäihmisten käytettävissä ja saatavissa yhdenvertaisesti. (Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista 2012/980, 2 luku 7§.) Sosiaalihuoltolain mukaisia palveluita käsittelen tutkimuksessani lähinnä asumispalveluiden muodossa, joita Porissa on kotona asumista tukevat palvelut, perhehoito, laitosasuminen, ympärivuorokautinen palveluasuminen sekä kevyempi palveluasuminen.

6 OPINNÄYTETYÖN ETENEMINEN JA TOTEUTUS

6.1 Tutkimuksellinen opinnäytetyö

Opinnäytetyöni on tutkimuksellinen, joka toteutetaan pääosin määrällisenä eli kvantitatiivisena tutkimuksena. Tutkimuksessa voidaan kuitenkin käyttää useampia tutkimusmenetelmiä laadun tarkentamiseen, kuten esimerkiksi kvantitatiivisen ja kvalitatiivisen tutkimuksen yhdistämistä. Nämä suuntaukset täydentävät toisiaan. Tutkimusmenetelmien yhdistämisestä ja yhteiskäytöstä käytetään termiä triangulaatio, joka tarkoittaa useiden tutkimusmenetelmien käyttämistä samassa tutkimuksessa. Muita termejä triangulaatiolle on metodien yhdistäminen (mixing methods) tai monimetodinen lähestymistapa. (Hirsjärvi ym., 2007, s. 228.) Yhdistäminen voi tapahtua käyttämällä metodin sisällä kyselyä ja havainnointia eli esimerkiksi tässä minun tutkimuksessani olevia strukturoituja kysymyksiä sekä avoimia vastauksia. (Kananen, 2010, s. 72)

Vilkan (2021, luku 4, kohta ”Tutkimusaineiston keräämisen tavat”) mukaan kyselylomake on määrällisessä tutkimusmenetelmässä tavallisin käytetty aineiston keräämisen tapa. Kaikilta kyselyyn vastaavilta kysytään sama asiasisältö täsmälleen samalla tavalla. Tätä kutsutaan vakioimiseksi. Minun tutkimuksellisessa kvantitatiivisessa opinnäytetyössäni toteutan haastattelukyselyn Google Formsia hyödyntäen, jossa lähetän kyselykaavakkeen sähköisesti sähköpostitse vanhusneuvoston jäsenille sekä varajäsenille. Google Formsista saan kaaviokuvaa kyselyyn vastanneilta, jota pystyn hyödyntämään kyselyni analysoinnissa.

6.2 Tutkimustarpeen tunnistaminen ja aiheen rajaaminen

Tutkimukseni tarve ja aihe ovat ajankohtaiset ja tuovat mielestäni tarpeellisesti esille vanhusneuvoston jäsenten näkemyksiä ikäihmisten huomioimisesta Porissa. Vanhusneuvoston sekä ikäihmistenkin äänen esille tuominen ja vaikuttamismahdollisuudet tulisivat olla tasavertaisia. Tällä hetkellä Porin perusturvan alueella asuu paljon ikäihmisiä, jotka ovat vailla palveluita, joihin ovat oikeutettuja tai vailla tukea ja neuvoja puutteellisen tiedonkulun ja resurssipulan vuoksi. Tähän pitäisi ehdottomasti koko Suomessa panostaa enemmän. Kiinnostus tehdä tutkimus juuri tästä aiheesta muotoutui pikkuhiljaa opintojeni edetessä, vaikka alusta asti tiesinkin aihealueeni sijoittuvan tämän aihepiirin ympärille.

Tutkimukseni aihe on mielenkiintoinen ja minun piti tietoisesti rajata aihetta, jotta tutkimukseni ei ole liian laaja. Kyselyssäni otan huomioon ennaltaehkäisevät palvelut ja niihin puuttumisen sekä käsittelen myös palveluiden saatavuutta ja niiden tasavertaisuutta, sosiaalihuoltolain mukaisia palveluita (lähinnä erilaiset asumispalvelut) ja kysyn lisäksi vanhusneuvoston jäseniltä, mikä heidän mielipiteensä on siitä, miten ikäihmisten hyvinvointia voisi parantaa Porissa.

Mielestäni tutkimukseni on sisällöltään sellainen, joka varmasti kiinnostaa muitakin ihmisiä ja toivonkin mahdollisimman monen ihmisen kiinnostuvan tutkimuksestani. Ikäihmisten palvelut ja niiden toteutuminen sekä ennen kaikkea heidän hyvinvointinsa ovat asioita, joista puhutaan jatkuvasti yhteiskunnassamme. Itse olen sitä mieltä, että puhetta täytyisi olla vielä enemmän. Haluan tutkimuksellani osoittaa, miten asiat ovat asuinkunnassani Porissa vanhusneuvoston mielestä. Ikäihmisten oikeuksien toteutuminen sekä tasavertaisuus ovat minulle henkilökohtaisesti erittäin tärkeitä asioita.

Rajaan tutkimuksessani kuitenkin aihealueeni keskittyen erityisesti vanhustalutuslakiin sekä Porin perusturvan järjestämiin hyvinvointia edistäviin palveluihin. Vanhustalutuslaki on laaja laki sisältäen 5 lukua ja 28 momenttia. Vanhustalutuslaki on kokonaisuudessaan tärkeä laki kaikkine kohtineen, mutta käsittelemäni lain osa-alueet liittyvät tutkimukseeni oleellisesti.

Rajaan tutkimukseni käsittelemään Vanhuspalvelulain seuraavia kohtia:

Luku 2 11 § (10.4.2015/416) Vanhusneuvosto

luku 2 5 § Suunnitelma ikääntyneen väestön tukemiseksi sekä

luku 2 12 § Hyvinvointia edistävät palvelut.

(Vanhuspalvelulaki 2012/980)

Muita mainitsemiani asioita käsittelem pintapuolisesti lyhyemmin. Kuitenkin nekin ovat mielestäni asioita, jotka ovat tärkeitä ja jotka kuuluvat tutkimukseni aihepiiriin. Rajaan opinnäytetyöni ulkopuolelle tulevan Sote-uudistuksen ja keskityn tässä tutkimuksessani tähänhetkiseen tilanteeseen Porissa. Sote-uudistus sekä hyvinvointialueet tuovat osaltaan paljon muutoksia myös ikäihmisten palveluihin.

Porissa iäkkäiden, eli yli 65-vuotiaiden määrä vuonna 2016 oli 24,4 % ja määrä tulee tulevaisuudessa kasvamaan huomattavasti (Porin kaupunki, n.d., Porin ikäjakauman kehitys vuosina 1996–2016). Väestön ikääntyminen on jo pitkään ollut haaste Suomessa. Ikääntyvää väestöä tulee koko ajan enemmän ja enemmän. Aiemmin Porissakin ikäihmisten tehostettuja laitospaikkoja vähennettiin huomattavasti. Ikäihmisten tulisi enemmän pärjätä kotona vaikkei kotihoitoon ole lisätty tarpeeksi resursseja. Laadukkaita palveluita tarvitaan sekä palveluneuvontaa, mutta myös laadukasta tuettua asumista sekä osaavia ja motivoituneita hoitajia.

Tästä tutkimusaiheesta ei ole aiemmin tehty tutkimuksia ainakaan Porissa, joten oli erittäin mielenkiintoista lähteä tutkimaan tätä ajankohtaista ja tärkeää asiaa. Olen voinut kartoittaa tietämystäni vanhustyöstä, koska olen toiminut vuosia lähihoitajana vanhusten tehostetun palveluasumisen yksikössä kolmannessa sektorissa sekä viimeiset vuodet palveluneuvojana ja viimeisimpänä palveluesihenkilönä, joten olen ollut paljon myös omaisten kanssa tekemisissä. Olen työurallani nähnyt paljon, kohdannut erilaisia ihmisiä ja tilanteita, ollut eettisesti hankalissa tilanteissa, mutta saanut myös kiitosta.

6.3 Tutkimuksen kohderyhmä

Tutkimukseni kohderyhmänä oli Porin vanhusneuvoston jäsenet sekä varajäsenet. Jäseniä on yhteensä 14 henkilöä ja varajäseniä 14 henkilöä. Neuvoston jäsenet on valittu toimikaudeksi vuosiksi 2021–2023. Kaikilla vanhusneuvoston jäsenillä on laaja tietämys vanhuspolitiikasta, vaikka tulevatkin erilaisista taustoista. Jokaisen tietotaito ja kokemus täydentävät toisiaan. Kyselylomakkeen haittana kuitenkin melko usein on vastausprosentin jääminen matalaksi, vaikka tässäkin kyselyssä vastaukset tapahtuivat nimettömästi (Vilka, 2021, luku 4, ”Tutkimusaineiston keräämisen tavat”). Laajemmissa ja isommalle ihmismäärälle tehdyissä tutkimuksissa ei välttämättä ole niin merkityksellistä vastausprosentin alaisuus. Uskoisin etunani olevan sen, ettei tutkimusjoukko ole kovin suuri ja näin ollen oletan saavani hyvin vastauksia. Lisäksi uskon aiheen olevan mielenkiintoinen, joka herättää kiinnostuksen vastaamiseen. Vastaaminen tapahtuu nimettömänä, joka myös vaikuttaa varmasti vastaamisprosenttiin.

6.4 Tutkimuksen suunnittelu

Mielestäni aikataulut on tärkeä osa opinnäytetyöprosessia, sillä se helpottaa omaa rytmittämistäni kirjoittamisen ja muun elämän yhdistämisen kanssa. Olen itse aikatauluttanut paljon omaa tekemistäni. Olen jo keväällä 2021 aloittanut aineistonkeruun. Aineistoni koostuu lähinnä Vanhustyö-lehdistä, erilaisista laeista ja säädöksistä, Porin perusturvan internetsivuista, vanhusneuvoston internetsivuista sekä muista internet- ja kirjalähteistä. Jo itsessään pohjan luominen kyselylle on varmasti helpottavaa ja sen avulla saan alettua suunnittelemaan tutkimustani eteenpäin.

Tärkeimpänä asiana määrällisen tutkimusmenetelmän tutkimuksessa on mittarin, eli kyselylomakkeen suunnittelu (Vilka, 2021, luku 4, ”Kyselylomakkeen suunnittelu ja testaus”). Minun pitää tarkkaan miettiä, mihin kysymyksiin olen etsimässä vastauksia ja ongelmanani onkin, että kyselyni on liian laaja ja minun on hyvin haastava jättää kyselystä mitään pois. Pohdiskelin mielessäni paljon kyselylomaketta ja sen toimivuutta ja lähetin kyselyä testattavaksi muutamalle ihmiselle, joilta sainkin hyvää palautetta ja joiden pohjalta muutinkin lomaketta. Haluan itse kyselystäni tietysti mahdollisimman hyvän ja sellaisen, johon mahdollisimman moni vastaisi eli kysely ei saisi

olla liian pitkä. Tutustuin muiden tekemiin kyselyihin sekä Porin perusturvan tarjoamiin palveluihin laajasti internetissä.

Ajattelen, että lähetän kyselylomakkeen vanhusneuvostolle alkuvuodesta 2022 ja alan työstämään opinnäytetyötäni ja saatuja vastauksia viimeistään kesän 2022 aikana. Sovin vanhusneuvoston puheenjohtajan kanssa käynnistäni vanhusneuvoston kokoukseen, jossa kerron tarkemmin opinnäytetyöstäni ja kyselylomakkeesta ja tämän jälkeen laitan kyselylomakkeen jakoon vanhusneuvoston jäsenille.

6.5 Tutkimuksen toteuttaminen

Sovin opinnäytetyöni aiheen ja kyselylomakkeen esittelyn vanhusneuvoston kokoukseen maalikuussa 2022 vanhusneuvoston puheenjohtajan Britta Raitalan kanssa. Olin koostanut tiiviin Powerpoint-esityksen (LIITE1) tutkimuksestani, sillä minun puheenvuorooni oli varattu noin 15 minuuttia aikaa. Kaikki jäsenet sekä varajäsenet olivat nyt tietoisia tutkimuksestani. Alun perin olin suunnitellut kyselyni olevan vanhusneuvostolla jo alkuvuonna 2022, mutta tämä aikataulus ei onnistunut. Kysely lähti pitkähkön suunnittelun ja viilaamisen jälkeen sähköpostitse 9.5.2022 vanhusneuvostolle. Yhdelle jäsenelle lähetin postitse kyselyn, sillä hänellä ei ollut sähköpostiosoitetta. Sähköpostissa kerroin kyselyn tarkoituksen ja tavoitteeni ja toivoin mahdollisimman monen vastaavan kyselyyni (LIITE2). Kyselylomakkeen vastausaika oli toukokuun loppuun asti. Ennen vastausajan päättymistä laitoin jäsenille sähköpostitse muistutusviestin kyselyyn vastaamisesta ja tällöin jatkoin vastaamisaikaa kesäkuun puolelle, sillä vastauksia ei ollut tullut montaa. Myös vanhusneuvoston puheenjohtaja sanoi muistuttavansa jäseniä vastaamisesta.

Kysely lähetettiin kaikille vanhusneuvoston jäsenille ja varajäsenille. Jäseniä on yhteensä 14 henkilöä ja varajäseniä yhteensä 14 henkilöä. Kyselyssä olin teemoittanut aihealueita. Kyselyssäni osa-alueina olivat ennaltaehkäisevät palvelut, sosiaalihuoltolain mukaiset asumispalvelut, palveluiden saatavuus ja tasavertaisuus sekä ikäihmisten hyvinvoinnin parantaminen avoimina kysymyksinä (LIITE3). Vastaukset tapahtuisivat nimettöminä.

7 TUTKIMUKSEN TULOKSET

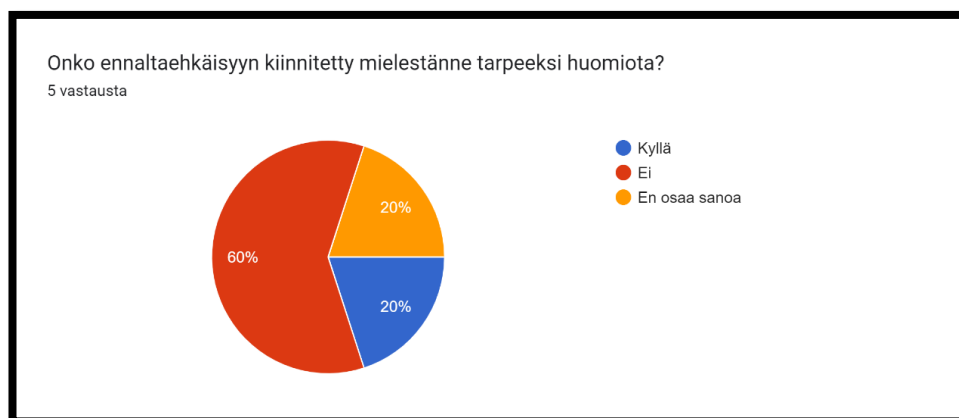
Määrällisen tutkimusmenetelmän tutkimuksessa tavoitteena on perustella muuttujia koskevia väitteitä numeroiden ja tilastollisten yhteyksien avulla. Tämä edellyttää tutkimusaineiston ryhmittelyä taulukkomuotoon. Helpointa on käsitellä tutkimusaineistosta saatua tietoa numeroiden avulla. Tätä taulukkoa kutsutaan havaintomatriisiksi. (Vilka, 2021, luku 4, ”Kyselylomakkeen taulukointi”.) Google Forms antaa hyvin tietoa kyselyyn vastanneista kaaviokuvin. Hyödynsin tätä tutkimuksessani.

Hyödynsin tutkimustulosten esittämisessä piirakkakuviota eli sektoridiagrammia. Sen avulla voin havainnollistaa lukijalle, mikä suhteellinen osuus kullakin muuttujalla on suhteessa koko aineistoon. Yhden piirakkakuvion avulla voin esittää vain yhden muuttujan jakaumat. (Vilka, 2007, s. 142.) Seuraavaksi esitän kaaviokuvina tutkimukseni tulokset kohta kohdalta ja tämän jälkeen analysoin tuloksia tarkemmin. Yhteensä vastauksia kyselyyni tuli 5 kpl eli 17,6 prosenttia.

7.1 Ennaltaehkäisevät palvelut

Ennaltaehkäisevät palvelut olivat kyselyni laajin kokonaisuus ja osa-alueet koostuivat Porin perusturvan ikäihmisten ennaltaehkäisevistä palvelukokonaisuuksista.

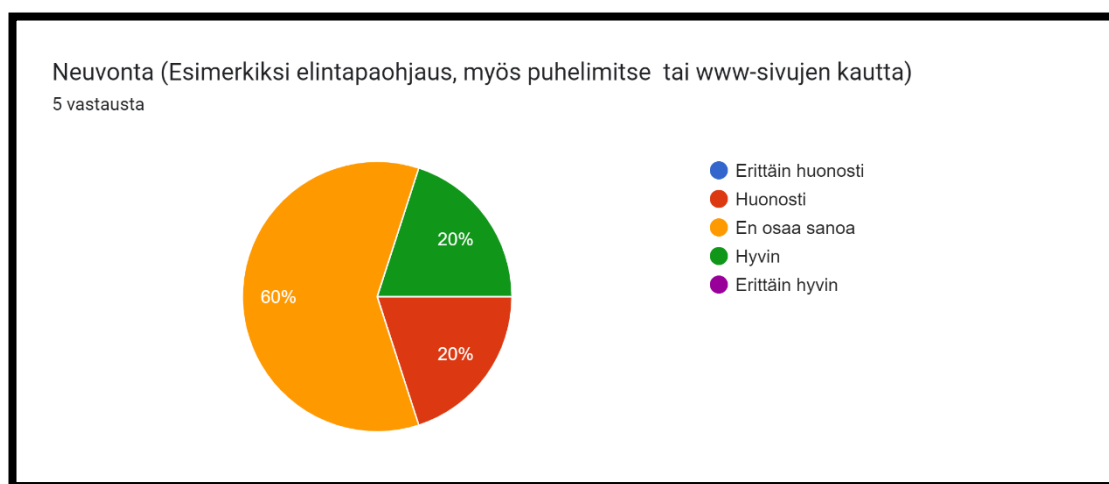
Kuviossa 1 oli lisäksi vielä avoin kysymys, ”Jos vastasit ei edelliseen kysymykseen, mitä muuttaisit?”.

Kuvio 1. Ennaltaehkäisy

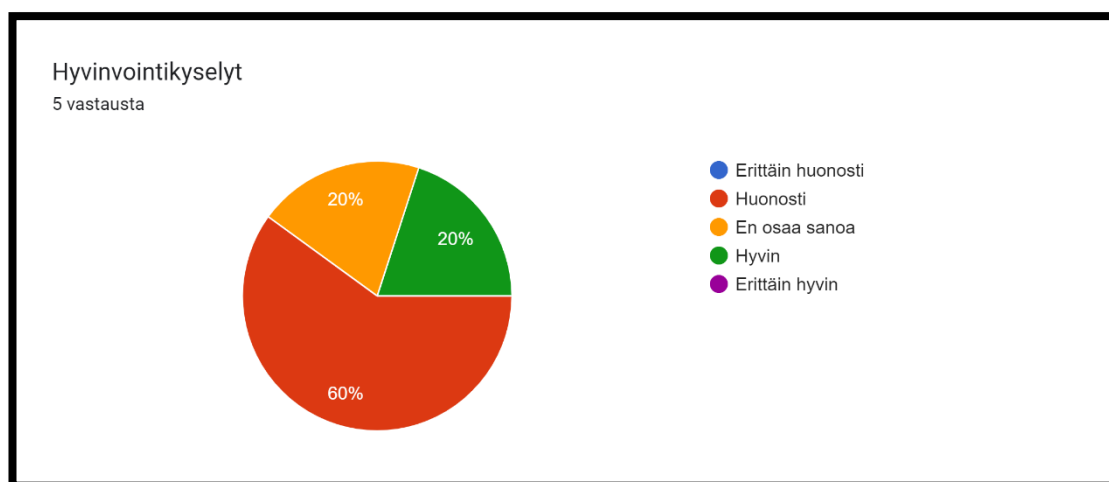
Suurin osa vastaajista (60 %) olivat sitä mieltä, ettei ennaltaehkäisyyn ole kiinnitetty tarpeeksi huomiota. 20 % vastaajista ei osannut sanoa ja 20 % oli sitä mieltä, että ennaltaehkäisyyn on kiinnitetty tarpeeksi huomiota. Avoimeen kysymykseen, jossa kysyin ”Ei” -vastauksen antaneilta mitä toimia muuttaisit, vastaukset olivat seuraavat: ”terveystarkastusten lisääminen, ikääntyneiden tavoittamisen tehostaminen, vaihtuvuus liian kova”.

7.1.1 Seniorineuvolan toiminta

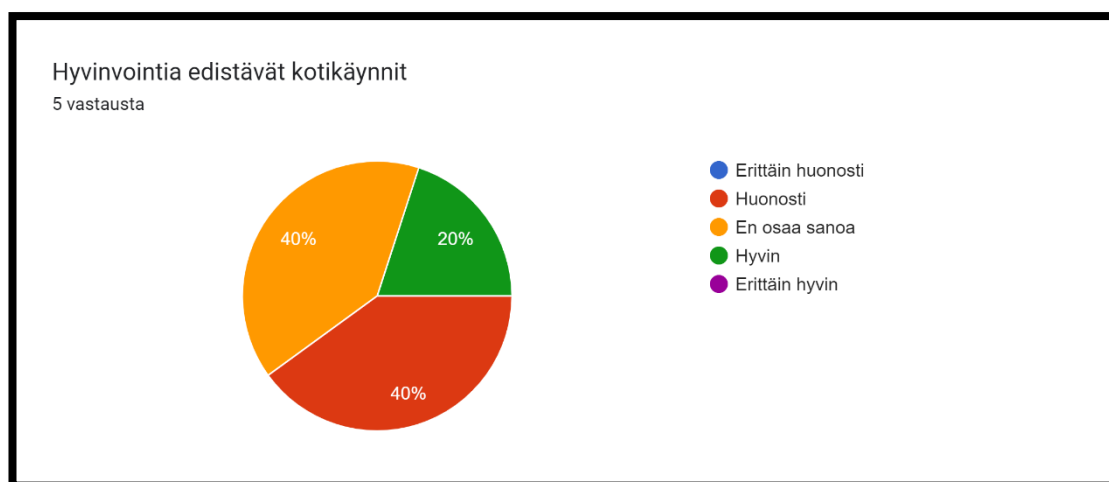
Kuvio 2. Seniorineuvolan toiminta: neuvonta

Kuviossa 2 käsitellään seniorineuvolan neuvontaa, johon kuuluu esimerkiksi elintapaohjaus. Vastaajista 60 % eivät osanneet sanoa miten neuvontapalvelut toteutuvat seniorineuvolassa. Neuvontapalvelut onnistuvat hyvin 20 % mielestä ja 20 % mielestä neuvontapalvelut onnistuvat huonosti.

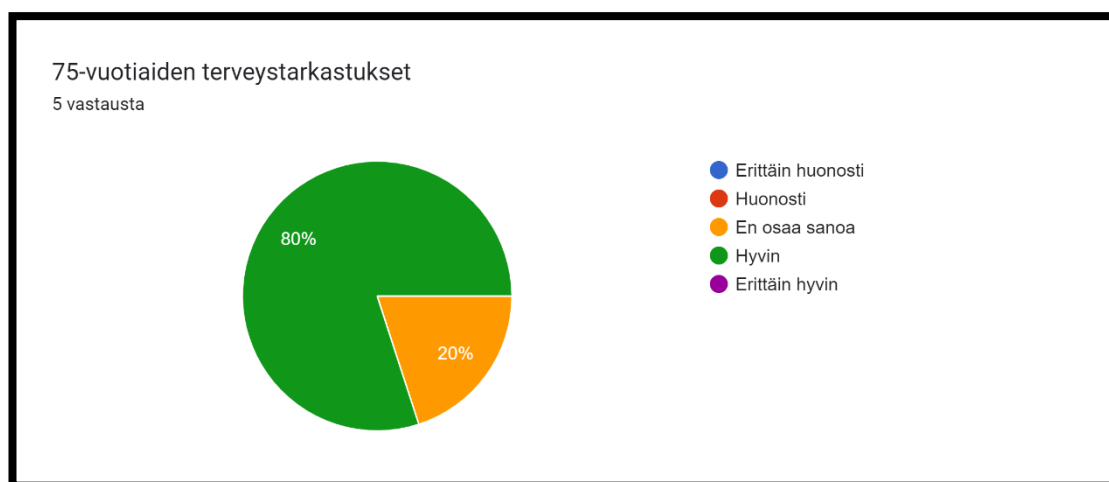
Kuvio 3. Seniorineuvolan toiminta: hyvinvointikyselyt.

Hyvinvointikyselyitä (kuvio 3) tehdään 75- vuotiaille ja 85- vuotiaille ja kyselyt johdavat tarvittaessa jatkotoimenpiteisiin, muun muassa hyvinvointisopimuksen tekemiseen tai tarvittaessa vastaanottokäyntiin. Vastaajista suurin osa (60 %), oli sitä mieltä, että hyvinvointikyselyt toteutuvat huonosti. 20 % ei osannut sanoa ja 20 % kokivat hyvinvointikyselyt hyvin järjestetyiksi ja onnistuneiksi.

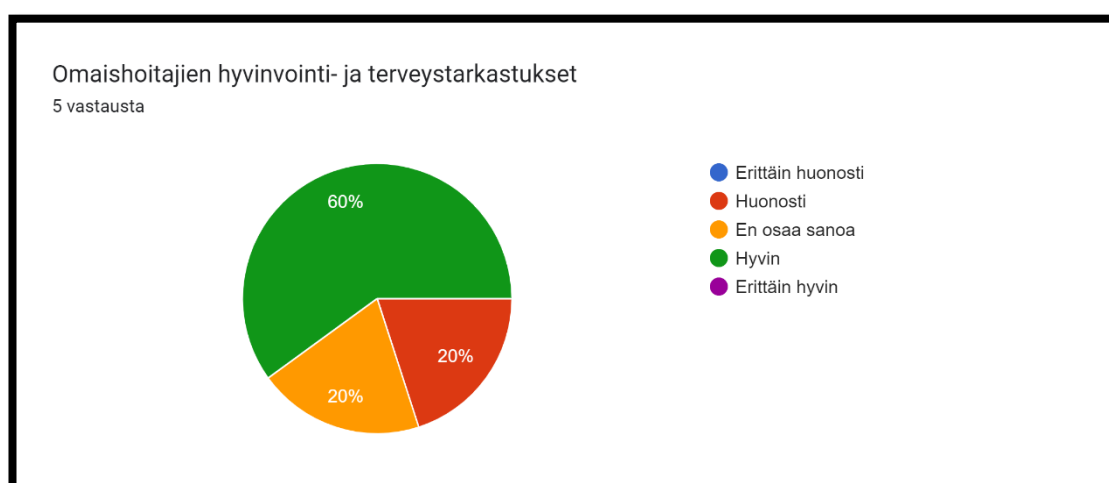
Kuvio 4. Seniorineuvolan toiminta: hyvinvointia edistävät kotikäynnit.

Seniorineuvolan toimintaan kuuluu hyvinvointia edistävät kotikäynnit tai ryhmätapaamiset 80-vuotiaille (kuvio 4). Vain 20 % vastaajista kokivat kotikäyntien toteutuvan hyvin. 40 % vastaajista koki niiden toteutuvan huonosti ja 40 % vastaajista ei osannut sanoa miten kotikäynnit toteutuvat.

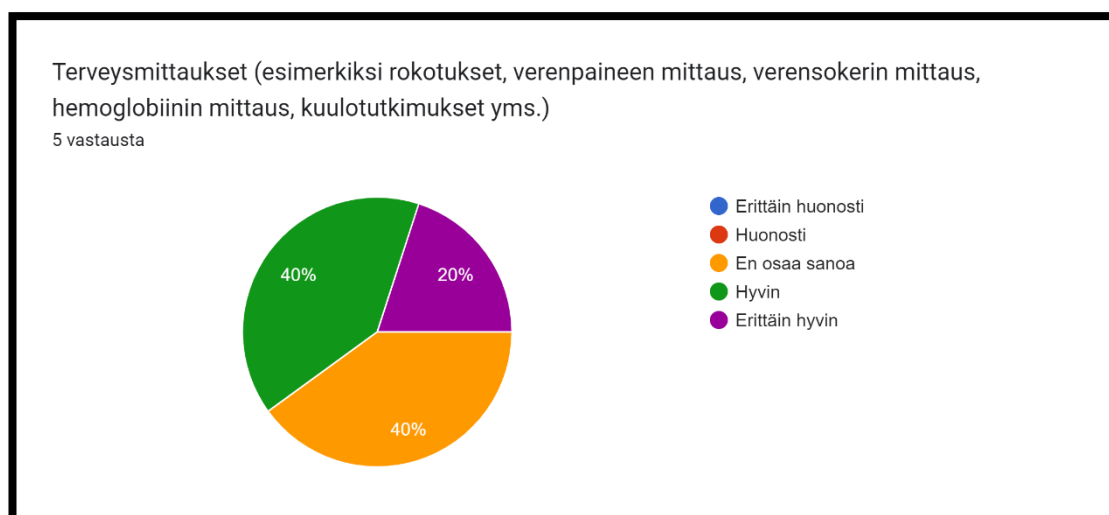
Kuvio 5. Seniorineuvolan toiminta: 75-vuotiaiden terveystarkastukset.

Kuviossa 5 ilmenee, että suurin osa vastaajista (80 %) kokee 75-vuotiaiden terveystarkastusten onnistuvan hyvin. 20 % vastaajista ei osannut sanoa mielipidettään terveystarkastusten toteutumiseen.

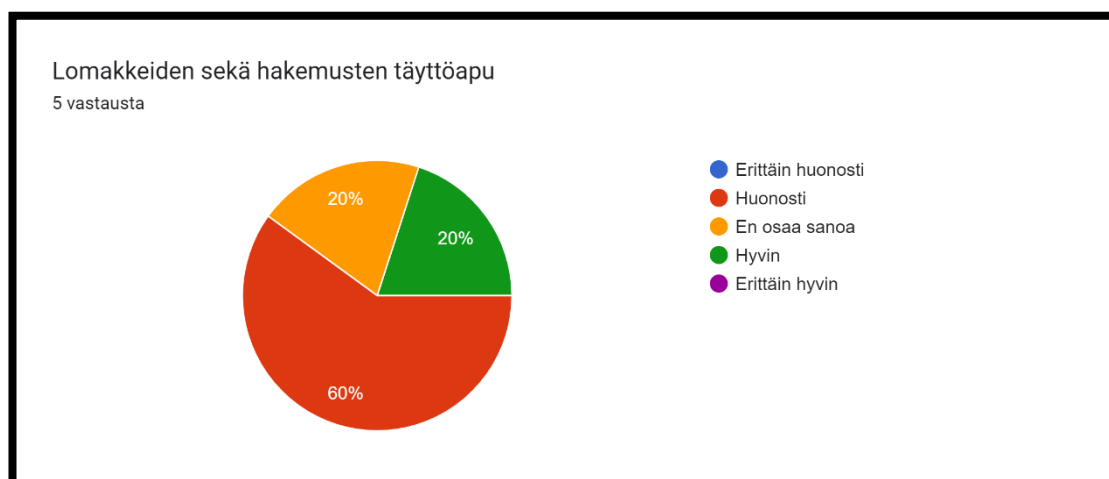
Kuvio 6. Seniorineuvolan toiminta: omaishoitajien hyvinvointi- ja terveystarkastukset.

Omaishoitajien jaksamista olisi tärkeää tukea. 60 % vastanneista kokee, että omaishoitajien hyvinvointi- ja terveystarkastukset järjestyvät hyvin. 20 % vastaajista ei osannut sanoa ja 20 % vastaajista oli sitä mieltä, että tarkastukset toteutuvat huonosti.

Kuvio 7. Seniorineuvolan toiminta: terveystarkastukset.

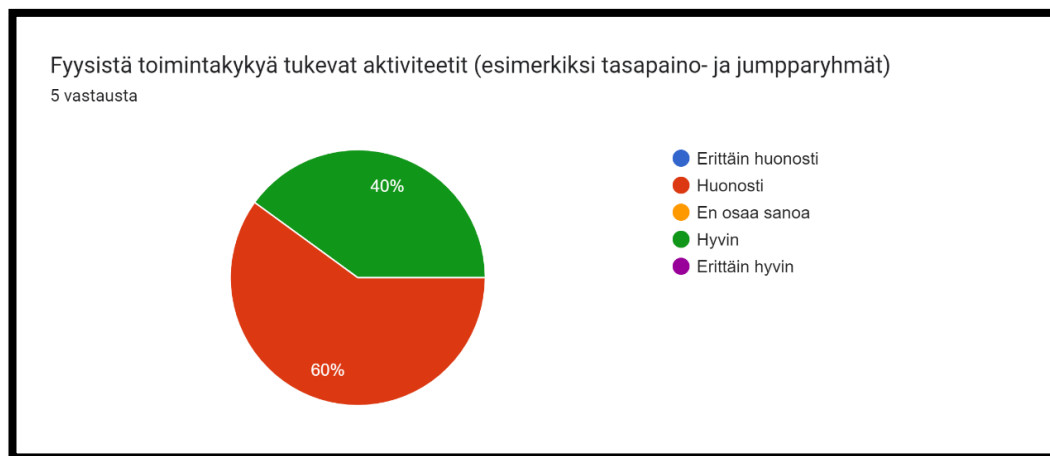
Tässä kysymyksessä 40 % vastaajista oli sitä mieltä, että erilaiset terveystarkastukset sujuivat hyvin ja 20 % olivat jopa sitä mieltä, että tarkastukset onnistuivat erittäin hyvin. 40 % vastaajista ei osannut sanoa miten tarkastukset onnistuvat. Terveystarkastuksiin olin liittänyt myös avoimen kysymyksen: ”Jos olit eri mieltä terveystarkastusten toimivuudesta, mitkä tarkastukset eivät mielestäsi ole toimivia?”, mutta tähän en luonnollisesti saanut vastauksia sillä iso osa vastaajista olivat sitä mieltä, että tarkastukset onnistuivat hyvin.

Kuvio 8. Seniorineuvolan toiminta: lomakkeiden sekä hakemusten täyttöapu.

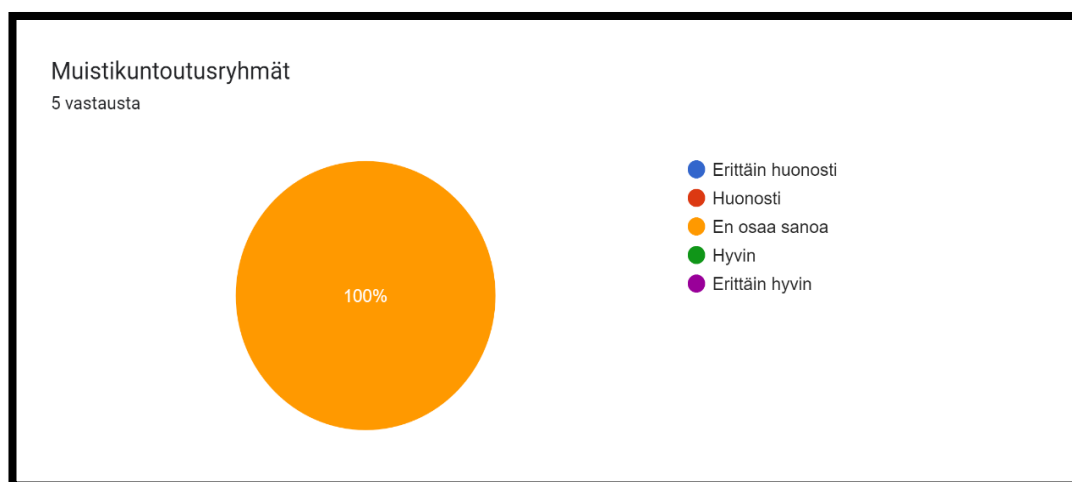
Seniorineuvolan toimintaan pitäisi kuulua lomakkeiden sekä hakemusten täyttöapu. Vastaajista 60 % olivat kuitenkin sitä mieltä, että tämä toteutuu huonosti. 20 % olivat sitä mieltä, että ikäihmiset saavat tarvitsemansa avun ja 20 % eivät osanneet sanoa.

7.1.2 Avoimet päiväkeskukset

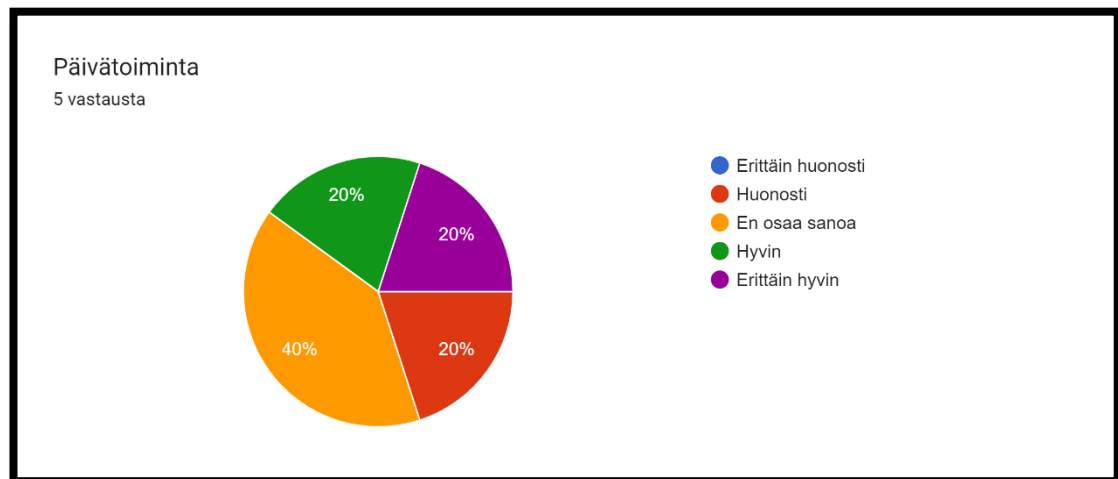
Kuvio 9. Avoimet päiväkeskukset: fyysistä toimintakykyä tukevat aktiviteetit.

Avoimet päiväkeskukset sisältävät muun muassa fyysistä toimintakykyä tukevia aktiviteetteja, mutta jotka samalla tukevat sosiaalista toimintakykyäkin. Kuviossa 9 nähdään suurimman osan (60 %) olevan sitä mieltä, että tämä toteutuu huonosti. 40 % vastaajista olivat sitä mieltä, että avointen päiväkeskusten toiminta toteutuu hyvin.

Kuvio 10. Avoimet päiväkeskukset: muistikuntoutusryhmät.

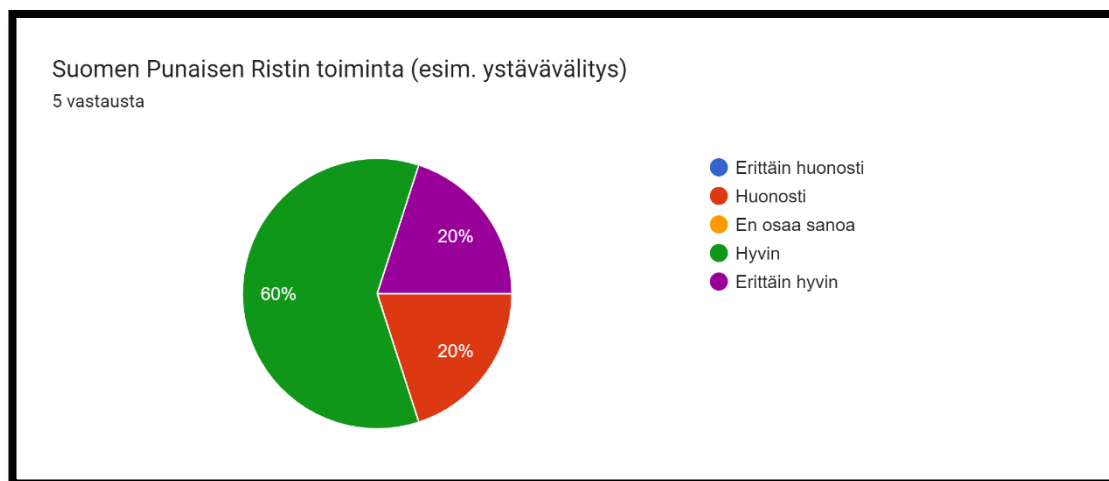
Muistikuntoutusryhmät ovat mainittu Porin yhteistoiminta-alueen iäkkäiden palveluiden suunnitelmassa vuoteen 2023 ”Avoimet päiväkeskukset” -kohdassa sivulla 13 (Porin yhteistoiminta-alueen iäkkäiden palveluiden suunnitelma vuoteen 2023, 2021, s. 13). Kuvio 10 osoittaa, ettei ketään vastanneista osannut sanoa miten muistikuntoutusryhmät toteutuvat Porissa.

Kuvio 11. Avoimet päiväkeskukset: päivätoiminta.

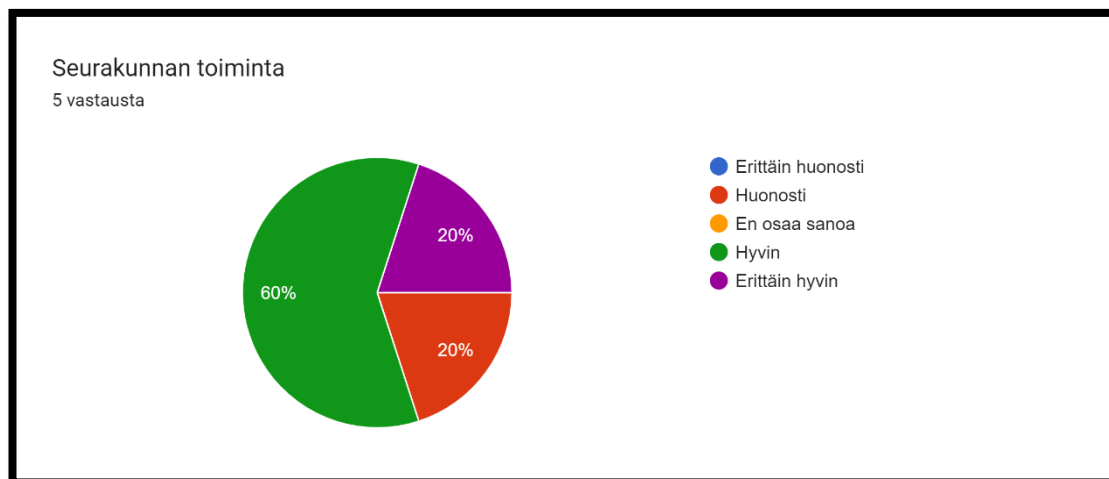
Päivätoimintaa käsittelevä kysymys kuviossa 11 jakoi vastaajien mielipiteitä. 40 % vastaajista ei osannut sanoa mitä mieltä on päivätoiminnan toteutumisesta. 20 % oli sitä mieltä, että se onnistuu erittäin hyvin ja 20 % sitä mieltä, että se onnistuu jopa erittäin hyvin. 20 % oli sitä mieltä, että päivätoiminta toteutuu huonosti.

7.1.3 Vapaaehtoistoimijat ja kolmas sektori

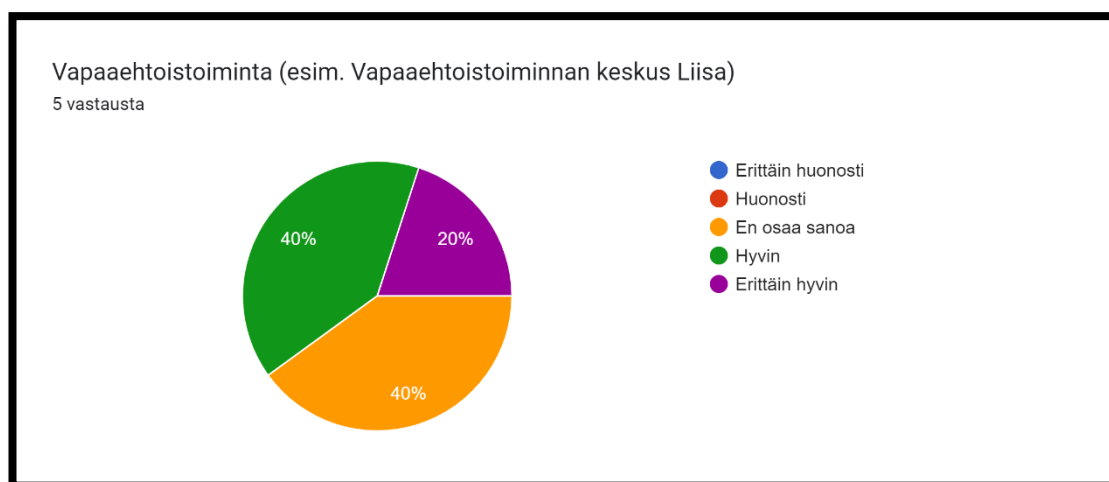
Kuvio 12. Vapaaehtoistoimijat ja kolmas sektori: Suomen Punaisen Ristin toiminta.

Suurin osa (60 %) kyselyyn vastaajista oli sitä mieltä, että Suomen Punaisen Ristin toiminta toteutuu hyvin. Kuitenkin 20 % oli sitä mieltä, että toiminta toteutuu huonosti. 20 % vastaajista oli sitä mieltä, että toiminta toteutuu erittäin hyvin, joten suurin osa kyselyyn vastaajista olivat tyytyväisiä toimintaan.

Kuvio 13. Vapaaehtoistoimijat ja kolmas sektori: seurakunnan toiminta.

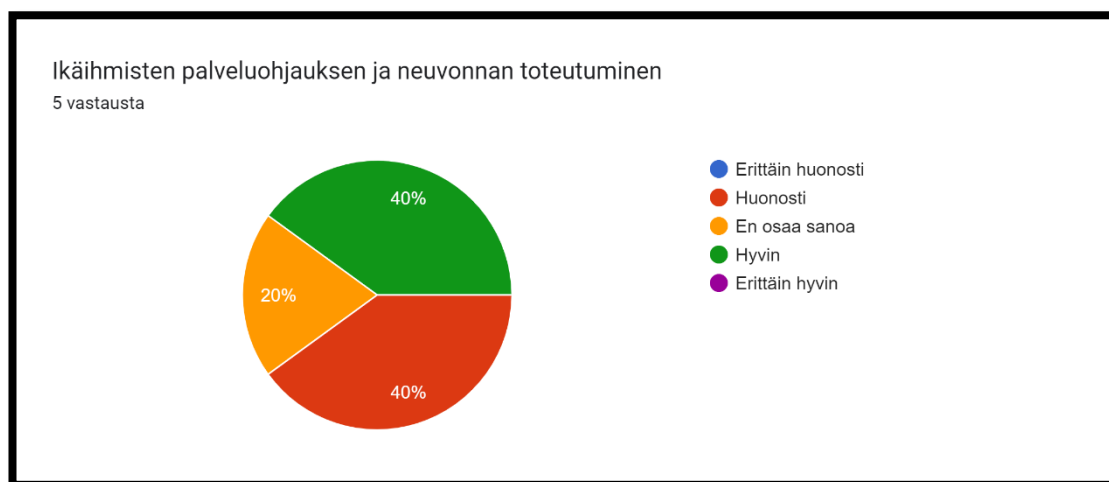
Seurakunnan toiminta toteutuu vastaajien mielestä hyvin (kuvio 13). 60 % oli sitä mieltä ja 20 % sitä mieltä, että toiminta toteutuu erittäin hyvin. Kuitenkin 20 % vastaajista oli sitä mieltä, että seurakunnan toiminta toteutuu huonosti.

Kuvio 14. Vapaaehtoistoimijat ja kolmas sektori: vapaaehtoistoiminta.

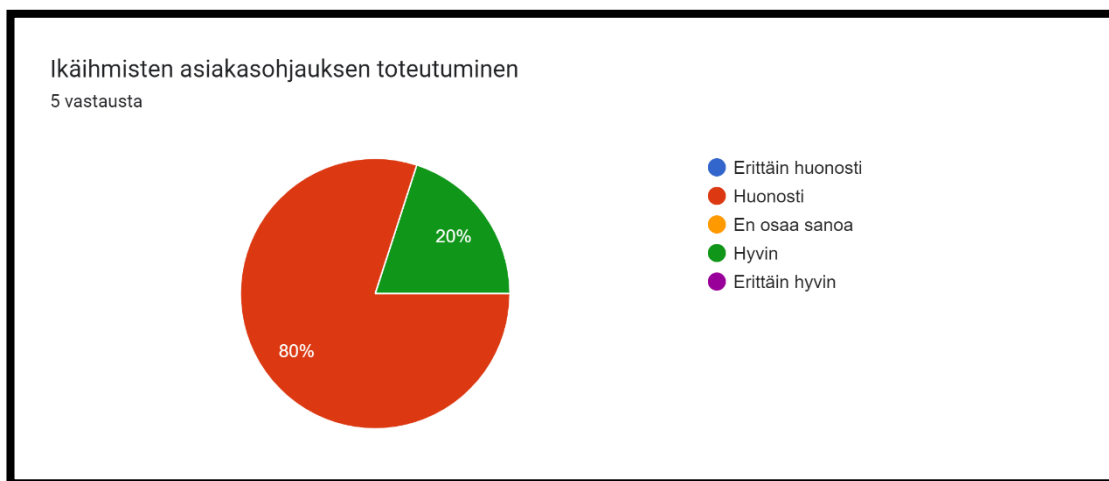
Vapaaehtoistoiminnasta ei vastaajilla ollut negatiivista sanottavaa. 40 % vastaajista ei osannut sanoa mitä mieltä ovat, 40 % olivat sitä mieltä, että vapaaehtoistoiminta toteutuu hyvin ja 20 % sitä mieltä, että se toteutuu erittäin hyvin.

7.1.4 Asiakas-/palveluohjaus ja neuvonta

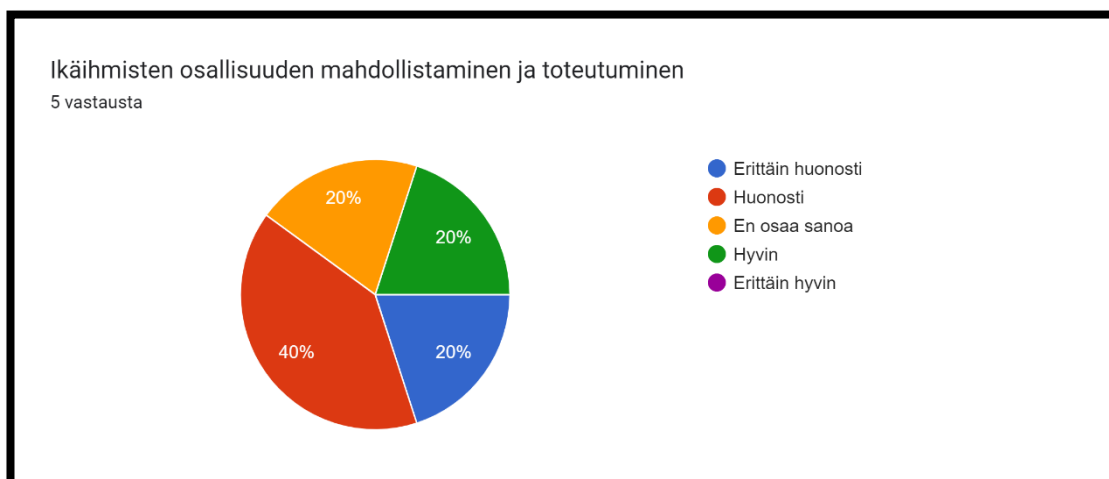
Kuvio 15. Asiakas-/palveluohjaus ja neuvonta: ikäihmisten palveluohjauksen ja neuvonnan toteutuminen.

Asiakas-/palveluohjaus ja neuvonta aiheutti eriäviä mielipiteitä. Noin puolet (40 %) olivat sitä mieltä, että ikäihmisten palveluohjaus ja neuvonta toteutuvat hyvin ja noin puolet (40 %) sitä mieltä, että ne toteutuvat huonosti. Vastaajista 20 % ei osannut sanoa.

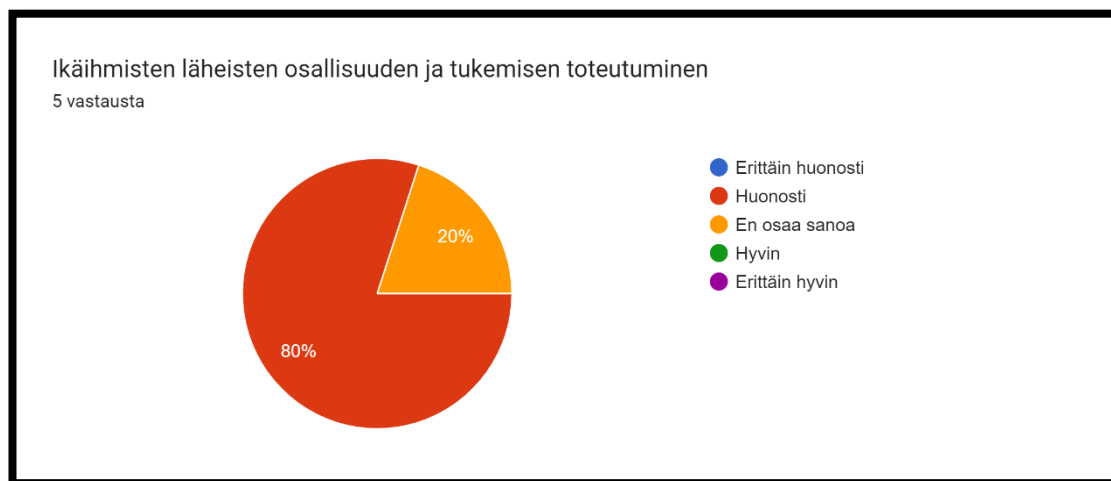
Kuvio 16. Asiakas-/palveluohjaus ja neuvonta: ikäihmisten asiakasohjauksen toteutuminen.

Kuviossa 16 suurin osa, 80 % olivat sitä mieltä, ettei ikäihmisten asiakasohjaus toteudu. 20 % vastaajista olivat sitä mieltä, että se onnistuu hyvin. Porissa on otettu käyttöön keskitetty ikäihmisten asiakasohjaus, joka on melko uusi toiminto. Siitä ei välttämättä ole kaikilla vielä tietoa tai ehkä se ei ole toimiva, ainakaan kyselyyn vastaajien mielestä.

Kuvio 17. Asiakas-/palveluohjaus ja neuvonta: ikäihmisten osallisuuden mahdollistaminen ja toteutuminen.

Ikäihmisten osallisuuden mahdollistaminen ja toteutuminen ovat hyvän kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin kulmakiviä. Vastaukset jakautuivat erittäin huonosta hyvään. 40 % vastaajista oli sitä mieltä, että ne toteutuvat huonosti, 20 % olivat sitä mieltä, että ne toteutuvat erittäin huonosti. 20 % ei osannut sanoa ja 20 % oli sitä mieltä, että ne onnistuvat ja toteutuvat hyvin.

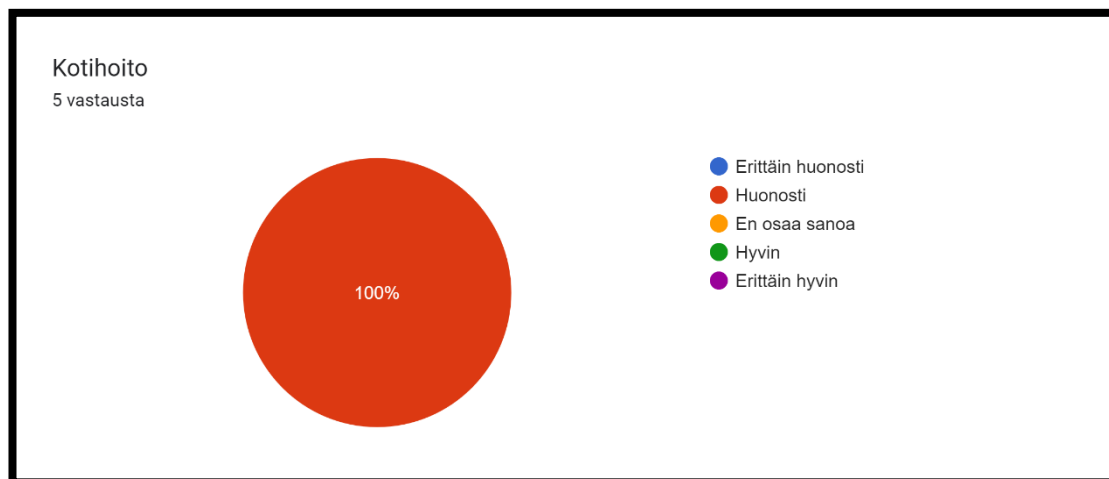

Kuvio 18. Asiakas-/palveluohjaus ja neuvonta: ikäihmisten läheisten osallisuuden ja tukemisen toteutuminen.

Ikäihmisten läheisillä on suuri rooli ikäihmisen arjessa ja läheiset tarvitsevat myös tukea ja heidän mielipiteitään tulee myös kuunnella. Suurin osa vastaajista (80 %) oli sitä mieltä, ettei läheisten osallisuuden ja tukemisen toteutuminen ole toimivia. 20 % vastaajista ei osannut sanoa.

7.2 Sosiaalihuoltolain mukaiset palvelut

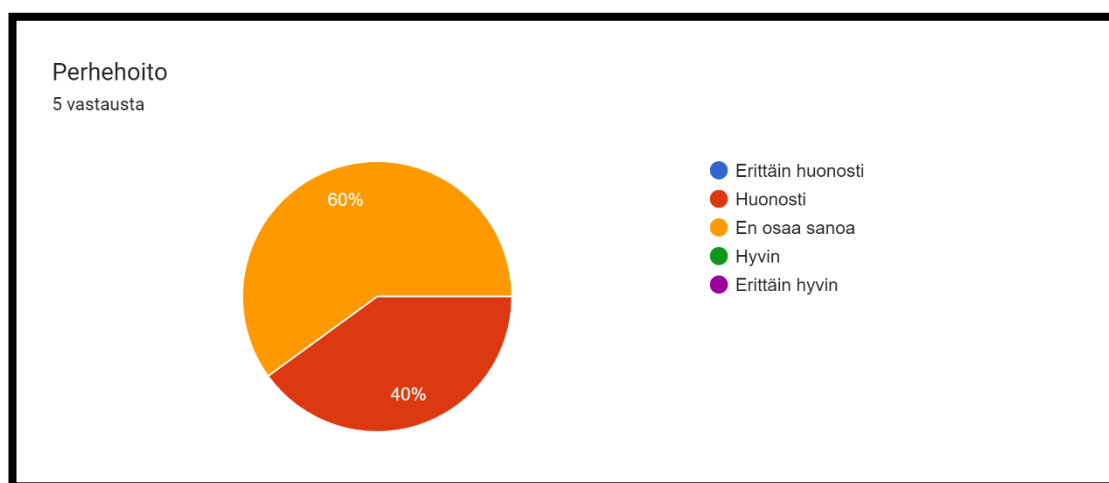
7.2.1 Kotihoito

Kuvio 19. Muut palvelut: kotihoito.

Kuviossa 18 kuvataan kotihoidon tilannetta Porissa vastaajien mielestä. Kaikki vastaajat olivat sitä mieltä, että kotihoito toteutuu huonosti. Kotona asuvia ikäihmisiä on paljon, jotka tarvitsevat koko ajan enenevässä määrin apua.

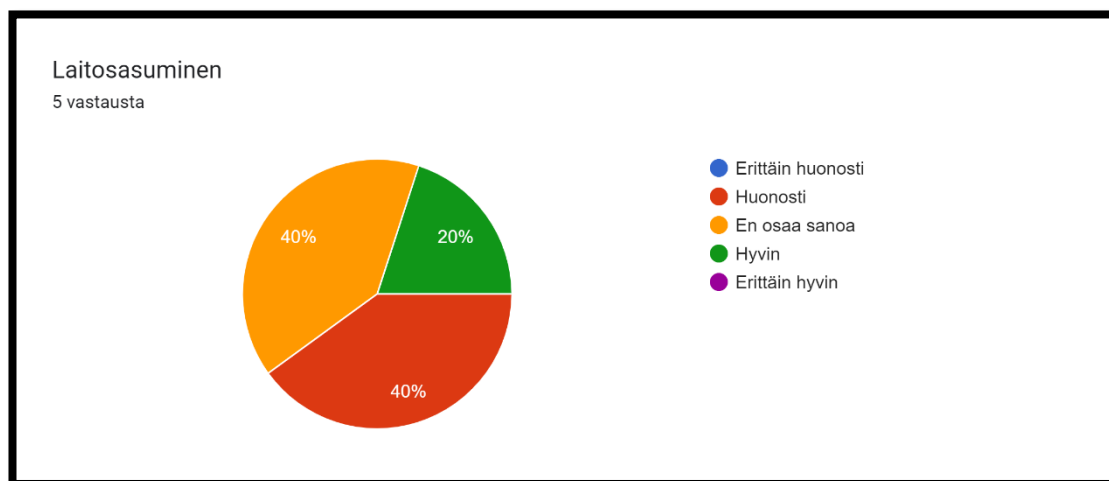
7.2.2 Perhehoito

Kuvio 20. Muut palvelut: perhehoito.

Perhehoitoa käsitellään kuviossa 19. Enemmistö vastaajista (60 %) ei osannut sanoa toteutuuko perhehoito Porissa. 40 % oli sitä mieltä, ettei se toteudu hyvin.

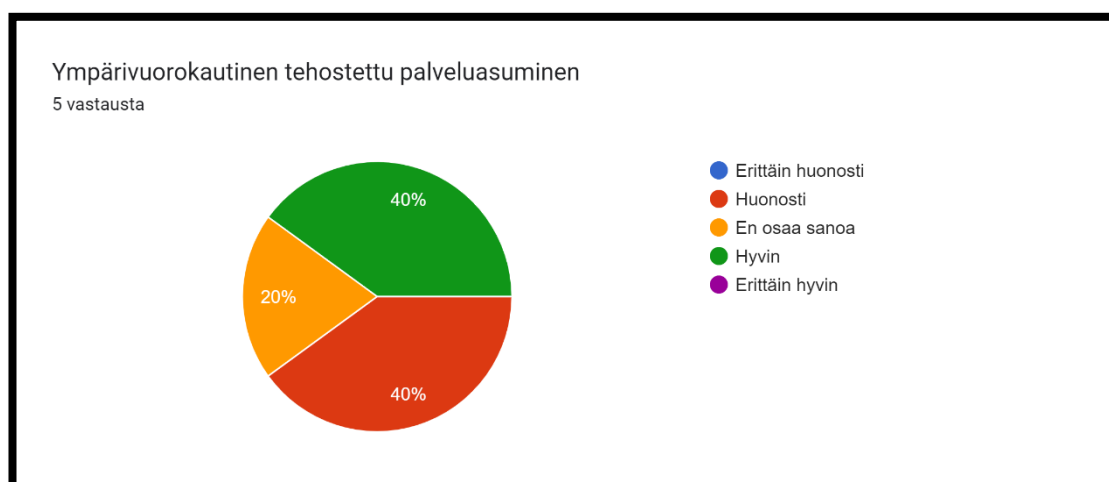
7.2.3 Laitosasuminen

Kuvio 21. Muut palvelut: laitosasuminen.

Laitosasumisessa hieman alle puolet (40 %) vastaajista olivat sitä mieltä, että se toteutuu huonosti. Osa vastaajista ei osannut sanoa (40 %) ja 20 % olivat sitä mieltä, että se onnistuu hyvin.

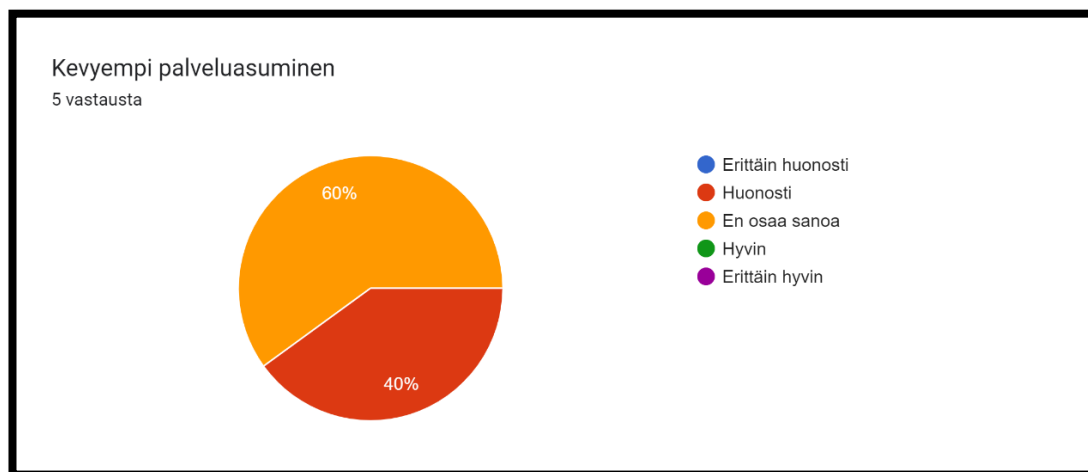
7.2.4 Ympäri vuorokautinen tehostettu palveluasuminen

Kuvio 22. Muut palvelut: ympärivuorokautinen tehostettu palveluasuminen.

Tehostettu palveluasuminen toteutuu 40 % mielestä hyvin ja 40 % mielestä huonosti. 20 % vastaajista ei osannut sanoa miten tehostettu palveluasuminen toteutuu.

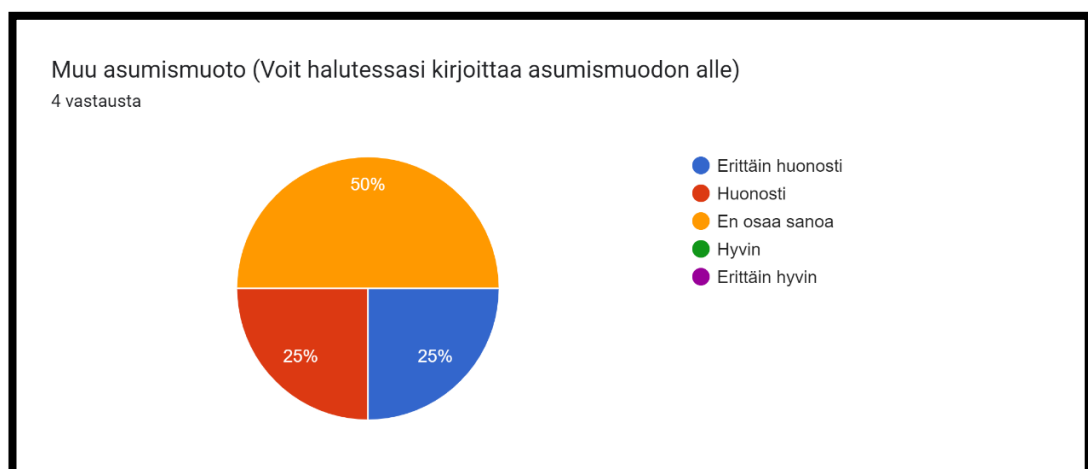
7.2.5 Kevyempi palveluasuminen

Kuvio 23. Muut palvelut: kevyempi palveluasuminen.

Kevyempi palveluasuminen oli vastaajille tuntemattomampi, sillä 60 % vastaajista ei osannut sanoa miten se toteutuu. 40 % vastaajista oli sitä mieltä, että se toteutuu huonosti.

7.2.6 Muu asumismuoto

Kuvio 24. Muut palvelut: muu asumismuoto.

Muiden asumispalveluiden osalta (kuvio 24) vastaukset hieman jakaantuivat. 25 % mielestä nämä toteutuivat huonosti ja 25 % vastaajien mielestä erittäin huonosti. Puolet vastaajista (50 %) eivät osanneet sanoa. Tässä kysymyksessä oli myös yksi avoin kysymys, jossa sai kirjoittaa halutessaan ”muun asumismuodon”. Tähän oli tullut yksi vastaus: yhteisöllinen asuminen. Kuviosta (24) ei kuitenkaan selviä, mikä prosentuaalinen osuus vastaa tuohon yhteisölliseen asumiseen.

7.3 Palveluiden saatavuus ja tasavertaisuus

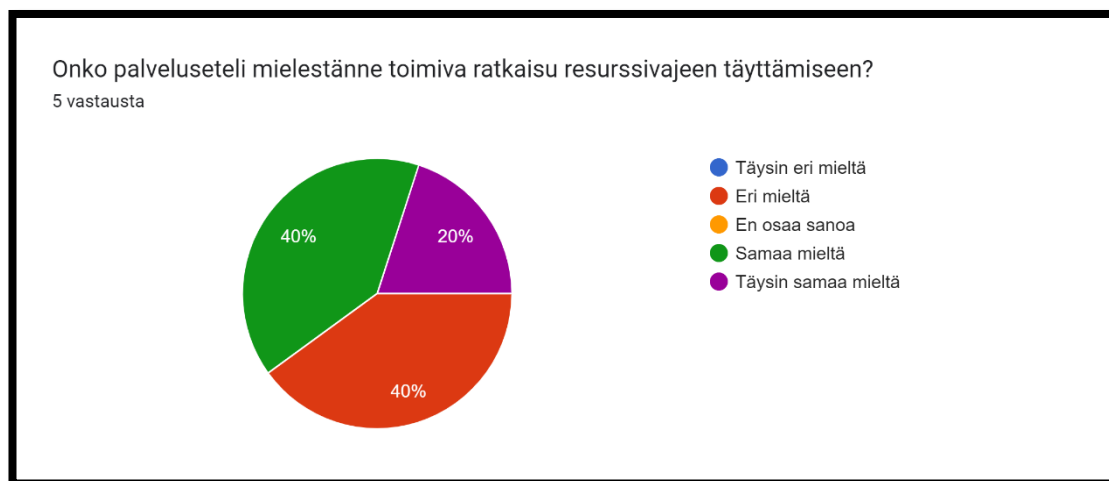
7.3.1 Yhdenvertaiset ja oikea-aikaiset palvelut

Kuvio 25. Palveluiden saatavuus ja tasavertaisuus: yhdenvertaiset ja oikea-aikaiset palvelut.

Lähes kaikki (80 %) vastaajista olivat sitä mieltä, etteivät ikäihmiset saa yhdenvertaisia sekä oikea-aikaisia palveluita. Kuitenkin 20 % olivat sitä mieltä, että palvelut ovat oikea-aikaisia ja kaikille tasavertaisia.

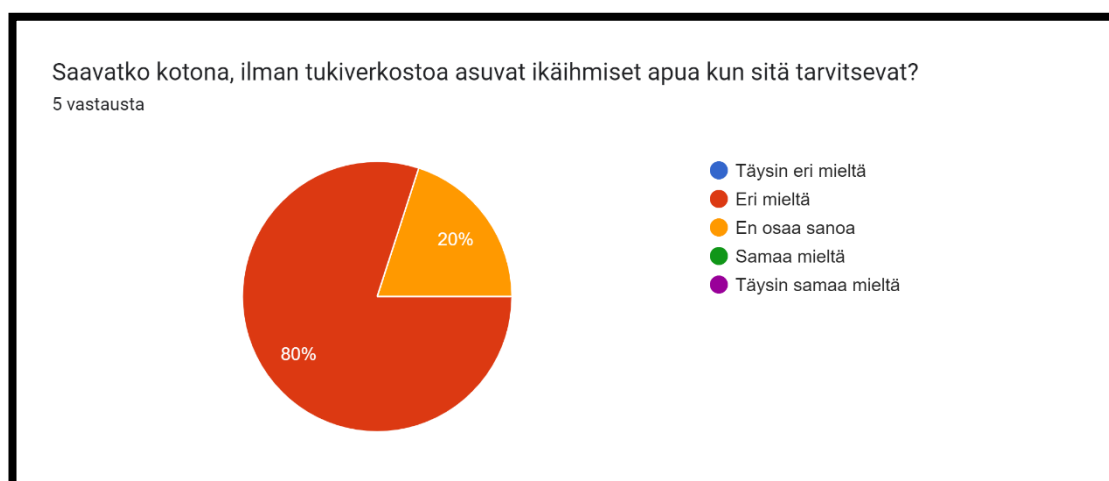
7.3.2 Palveluseteli

Kuvio 26. Palveluiden saatavuus ja tasavertaisuus: palvelusetelin toimivuus resurssivajeen täyttämiseen.

Palvelusetelin avulla mahdollistetaan palveluiden saatavuus yksityiseltä taholta silloin, kun omat resurssit ovat käytetty. 40 % vastaajista oli sitä mieltä, että palveluseteli on toimiva ratkaisu resurssivajeen täyttämiseen. 20 % oli asiasta täysin samaa mieltä. 40 % vastaajista olivat eri mieltä palvelusetelin toimivuudesta.

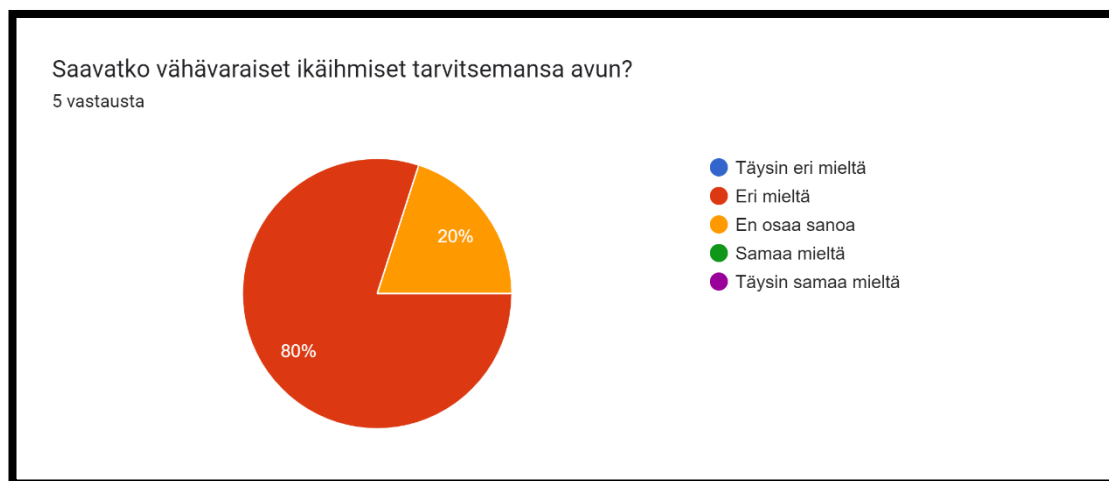
7.3.3 Ilman tukiverkostoa asuvat ikäihmiset

Kuvio 27. Palveluiden saatavuus ja tasavertaisuus: ilman tukiverkostoa asuvat ikäihmiset ja heidän avunsaantinsa.

Suurin osa vastaajista (80 %) olivat sitä mieltä, että kotona, ilman tukiverkostoa asuvat ikäihmiset eivät saa apua, kun sitä tarvitsevat. Vastaajista 20 % ei osannut sanoa.

7.3.4 Vähävaraiset ikäihmiset

Kuvio 28. Palveluiden saatavuus ja tasavertaisuus: vähävaraisten ihmisten avunsaanti.

Vähävaraisten ikäihmisten avunsaanti jakoi vastaajien mielipiteet samoin kuin aiemmassa kysymyksessä (kuvio 27). 80 % oli sitä mieltä, että vähävaraiset ikäihmiset jäävät ilman tarvitsemaansa apua. 20 % vastaajista ei osannut sanoa.

7.4 Avoimet kysymykset

Kyselyni loppuun olin laatinut kaksi avointa kysymystä, johon vastaaja sai halutessaan vastata. Kysymykset olivat:

”Miten ikäihmisten hyvinvointia voisi vanhusneuvoston mielestä parantaa?

Ikäihmisiä tulee tulevaisuudessa olemaan paljon enemmän. Myös mielenterveysongelmat sekä päihdeongelmat lisääntyvät ja muistisairauksia todetaan yhä nuoremmilla ikäihmisillä. Onko vanhusneuvoston jäsenillä konkreettisia toiveita siitä, mitä tulisi tapahtua, jotta ikäihmisillä olisi mahdollisimman hyvä olla? Sana on vapaa.”

Tähän kysymykseen sain kolmelta henkilöltä vastauksen. Alla vastaukset sananmuokaisesti:

”Yhteistyön lisäämistä yhdistysten kanssa, hankerahoitukset yhdistyksille, ikääntyneiden tavoittaminen etsivän työn kautta”

”Ikäihmisen oma ääni kuuluviin, Porin tulisi olla kaiken ikäisten kaupunki”

”Kotihoitoon monipalvelutyöntekijöitä, jotka tekevät kaikkea, mitä vanhus kodissaan tarvitsee. Joka asiaa varten ei pidä olla eri ihminen!”

Toinen avoin kysymykseni käsitteli yleisesti mielipiteitä ja näkemyksiä ikäihmisten hyvinvoinnista. Toinen kysymykseni oli:

”Tähän voit halutessasi kirjoittaa mielipiteitäsi ja näkemyksiäsi ikäihmisten hyvinvoinnista Porin perusturvassa. Voit myös kertoa mikä on mielestäsi tällä hetkellä hyvin ja missä olisi parannettavaa.”

Kuten aiempaan avoimeen kysymykseen, myös tähän sain kolmelta henkilöltä vastauksen. Alla vastaukset sananmukaisesti:

”Hieman haasteellista oli vastata monivalintakysymyksiin, kaikista asioista ei ole ikääntyneiden kokemustietoa. Yhteistyön toteutuminen Perusturvan, seurakunnan ja yhdistysten kanssa auttaisi tavoittamaan niitä ikääntyneitä, jotka eivät apua osaa hakea ja niitä, joilla ei ole omaisia tai läheisiä tukena.”

”Liian pitkät jonot tehostetun palveluasumisen paikkoihin, liian tiukat kriteerit palveluiden myöntämiselle, korkeat asiakasmaksut.”

”Olemassa olevien yhteisöllisten talojen hyödyntäminen.”

8 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tässä luvussa teen omaa tulkintaa tutkimukseni tuloksista tiivistetysti. Käsittelen asiat, jotka ovat vanhusneuvoston mielestä hyvin ja myös ne asiat, joissa tarvitsisi tapahtua kehitystä. Tutkimusongelmani, johon kyselylläni hain vastausta käsitteli ikäihmisten hyvinvointia Porin perusturvan alueella sekä palveluiden toteutumista vanhusneuvoston jäsenten mielestä. Vastauksissa oli jonkin verran eroavaisuuksia.

Tutkimukseni laajin osuus ja osa-alueet koskivat ennaltaehkäiseviä palveluita. Ennaltaehkäisyhän on yksi tärkeimmistä asioista ihmisen vanhetessa. Ennaltaehkäiseviin palveluihin tulisi panostaa, jotta fyysinen ja psyykinen toimintakyky säilyisivät

hyvänä mahdollisimman pitkään. Lisäksi tärkeää on ikäihmisen henkisen hyvinvoinnin tukeminen ja läsnä oleminen ja niin sanotut matalan kynnyksen palvelut. Suurin osa kyselyyn vastanneista (60 %) olivat sitä mieltä, ettei ennaltaehkäisyyn ole kiinnitetty tarpeeksi huomiota. Seniorineuvolan laajan toiminnan tietyt osa-alueet toimivat hyvin, kun taas osassa on kehitettävää. 75- ja 85- vuotiaille tehty hyvinvointikysely toteutuvat suurimman osan (60 %) mielestä huonosti, mutta 75- vuotiaiden terveystarkastukset toteutuvat enemmistön (80 %) mielestä hyvin. Hyvinvointikyselyiden toteutuminen on tärkeää, mutta voi olla, että terveystarkastuksen yhteydessä puhutaan yleisesti myös asiakkaan yleisestä hyvinvoinnista ja terveydentilasta. Myös erilaiset terveystarkastukset, joita seniorineuvolassa tehdään, onnistuvat vastaajien mielestä hyvin ja osan mielestä jopa erittäin hyvin. Omaishoitajien jaksaminen ja terveys ovat tärkeitä asioita, sillä moni omaishoitajakin on jo iäkäs ihminen ja hänenkin voimavaransa ovat rajalliset. Vastaajien mielestä omaishoitajien hyvinvointi- ja terveystarkastuksen onnistuvat hyvin.

Avointen päiväkeskusten eli esimerkiksi päivätoiminnan toteutuminen jakoi kyselyssä mielipiteitä. Alle puolet kuitenkin oli sitä mieltä, että päivätoiminta toteutuu hyvin. 40 % vastaajista ei osannut sanoa miten päivätoiminta toteutuu. Fyysisen toimintakyvyn tukemisen eri aktiviteetit kuuluvat myös avointen päiväkeskusten toimintaan, tässäkin suurin osa vastaajista (60 %) olivat sitä mieltä, etteivät nämä toteudu. Muistikuntoutusryhmien toteutumisesta ei ketään vastaajista osannut sanoa. Päivätoiminnan tavoitettavuutta pitäisi tutkimuksen mukaan ehdottomasti lisätä ja esimerkiksi etsivän vanhustyön avulla löytää ikäihmisiä palvelun piiriin. Avointen päiväkeskusten olemassaololla on suuri merkitys psyykkiseen ja fyysiseen hyvinvointiin ja etenkin näin covid-19 pandemian aikana tämä korostuu entisestään, sillä ikäihmiset ovat entistä yksinäisempiä. Vapaaehtoistoiminnan ja kolmannen sektorin palveluihin vastaajat olivat lähes kaikki tyytyväisiä. Vastaajien mielestä esimerkiksi Suomen punaisen ristin toiminta (esimerkiksi ystävälitys) sekä seurakunnan toiminta toteutuvat erittäinkin hyvin.

Asiakas- ja palveluohjaus ja neuvonta ovat myös tärkeä kokonaisuus ja suurin osa vastaajista olivat sitä mieltä, etteivät ne toteudu halutulla tavalla. Olen itse sitä mieltä, että Porissa uusi iäkkäiden keskitetty asiakasohjaus puhelinnumero ei ole vielä käynnistynyt niin hyvin kuin voisi käynnistyä ja muutos vie aikaa ennen kuin tuloksia näkyy.

Nykyäänhän ikäihmisen on kovin vaikea ilman läheistä tai tukiverkostoa saada puhelinnumeroita, sillä painettuja puhelinluetteloja ei enää lähetetä postitse kotiin. Tässäkin läheisen rooli korostuu ikäihmisen elämässä. Läheisen osallisuuteen ja heidän tukemiseensa olisi tärkeää kiinnittää huomiota. Vastaajien mielestä se ei tällä hetkellä toteudu.

Ikäihmisten määrä kasvaa koko ajan ja suurin osa heistä haluaa olla kotona mahdollisimman pitkään tai toinen ääripää on, ettei ole muuta vaihtoehtoa kuin asua kotona apujen turvin, sillä asumispalveluihin on jonoa. Kaikki vastaajista olivat sitä mieltä, että kotihoito toteutuu tällä hetkellä huonosti. Tiedossa on, että ikäihmisiä on paljon kodeissaan, mutta hoitajilla valtava kiire, joten monesti turvaudutaankin palvelusetelien tarjoamiseen. Joku vastaajista antoi palautetta, että kotihoidon työntekijän tulisi laajemmin tehdä kaikkia kotona tapahtuvia toimia, eikä niin, että jokaiselle palvelulle olisi erillinen toimija. Hoitajat tekevät hoitajan työn, mutta esimerkiksi siivoamiseen tai ruoan laittamiseen, asioiden hoitamiseen ynnä muuhun, tulee järjestää toinen taho. Tällä hetkellä jokainen voi ostaa yksityisiltä palveluntuottajilta tarvitsemiaan kotona asumista tukevia palveluita oman maksukyvyn puitteissa, kuten siivous- ja ateriapalvelut. Kehittämisen mahdollisuutta olisi varmaankin siinä, että kotihoidon rinnalla olisi sellainen vapaaehtois- tai ystäväpalvelujärjestelmä, joka vastaisi näihin arjen tarpeisiin.

Perhehoidon toteutuminen olisi onnistuessaan hieno mahdollisuus monelle ikäihmiselle. Se vaatii perhehoidon järjestävältä paljon ja työ on varmasti raskasta, mutta antaa paljon. Perhehoidon toteutumisesta eivät suurin osa jäsenistä osanneet sanoa.

Tehostettu palveluasuminen jakoi vastaajien kesken mielipiteitä, lähes puolet olivat sitä mieltä, että se onnistuu hyvin ja lähes puolet sitä mieltä, että se toteutuu huonosti. Tähän osasyynä voi olla se, että tehostettuun palveluasumiseen saattaa joutua jonottamaan pitkäänkin, eikä paikka välttämättä ole se, johon haluaisi asumaan. Loppuelämän koti on kuitenkin tärkeä asia ja tässäkin asiassa tulisi ottaa ikäihmisen mielipide huomioon. Kevyempi palveluasuminen oli vastaajille hieman tuntemattomampi, sillä suurin osa (60 %) eivät osanneet vastata miten se toteutuu. Lähes puolet olivat sitä mieltä, että se toteutuu huonosti. Kevyemmän palveluasumisen paikkoja on tarjolla huomattavasti vähemmän ja juuri tällaisia pitäisi olla enemmän, koska ikäihmisissä on paljon

sellaisia, jotka eivät vielä ympärivuorokautista apua tarvitse, mutta eivät pärjää kotoonakaan esimerkiksi turvattomuuden vuoksi. Yhteisöllinen asuminen voisi olla ratkaisuna tähän, jota joku vastaajista olikin ehdottanut ”muu asumismuoto” -kohtaan.

Palveluiden saatavuus ja tasavertaisuus jakoi kyselyssä mielipiteitä. Suurin osa vastaajista oli sitä mieltä, etteivät yhdenvertaiset ja oikea-aikaiset palvelut toteudu. Tässä voi olla kysymys myös ikäihmisen omasta aktiivisuudesta sekä myös varallisuudesta, sillä erot varallisuudessa vaikuttaa siihen, miten ja millaisia palveluita voi saada ja hankkia. Palvelusetelin avulla mahdollistetaan palveluiden saatavuus yksityiseltä taholta silloin, kun kunnan omat resurssit ovat käytetty. Vastaajien mielestä palveluseteli on toimiva ja hyvä ratkaisu. Palvelusetelin summahan on kaikille sama tulotasosta riippumatta, mutta se myönnetään palveluohjaajan arvion mukaan. Suuri osa vastaajista oli sitä mieltä, että ikäihmiset ilman tukiverkostoa, sekä vähävaraiset ikäihmiset eivät saa apua, kun sitä tarvitsevat. Itselleni nämä asiat kotihoidon huonon tilanteen lisäksi ovat merkittävimpiä asioita. Mietin, miten paljon ikäihmisiä asuu yksin tietämättä siitä, mihin palveluihin ovat oikeutettuja tai mistä saisivat apua. Heitä on kovin vaikea tavoittaa ilman etsivää vanhustyötä ja yhteiskunnassamme tulisikin kohdistaa voimavaroja sen selvittämiseen, miten moni ikäihminen tarvitsisi apua ja tukea, mutta ei tiedä mistä sitä hakea tai mihin ottaa yhteyttä. Kyselyyn vastanneiden jäsentenkin mielestä ikäihmisiä tulisi tavoittaa etsivän vanhustyön kautta.

9 TUTKIMUKSEN LUOTETTAVUUS

Tutkimuksen reliabiliteetti arvioi tutkimuksen tulosten pysyvyyttä eri mittauksesta toiseen eli kyse on tutkimuksen toistettavuudesta. Eli mikäli mittaus toistetaan, saadaan täsmälleen samat tulokset tutkijasta riippumatta. (Vilkka, 2007, s. 194.) Tutkimuksen validius tarkoittaa tutkimuksen luotettavuutta ja kykyä mitata sitä, mitä tutkimuksella oli tarkoituskin mitata eli toisin sanoen miten minä olen onnistunut siirtämään omat ajatukseni ja teoretiedon kyselylomakkeeseen. (Vilkka, 2007, s. 150.) Reliabiliteetti sekä validius yhdessä muodostavat tutkimuksen kokonaisluotettavuuden (Vilkka,

2007, s. 152). Mielestäni tutkimukseni vastaukset olivat luotettavia, sillä vastaukset tulivat vanhusneuvoston eli yhteistyötahon jäseniltä. Kysymykseni olivat selkeitä ja helposti ymmärrettäviä. Kysely ei kuitenkaan ollut kokonaisuudessaan luotettava, sillä vastaajia oli prosentuaalisesti (17,8 %) vähän.

Vastausprosentin jäädessä pieneksi (17,8 %) ”En osaa sanoa” -vastauksilla oli suurempi painoarvo kuin jos vastaajia olisi ollut enemmän. Tutkimuksen luotettavuutta laskee alhainen vastausprosentti. Vilkan (2007, osa 2, palautuneiden lomakkeiden tarkistus) mukaan tietyllä tavalla painottuneet tiedot, kuten ”En osaa sanoa” -vastaukset saattavat olla merkki siitä, että kysymys on muotoiltu huonosti tai se on liian vaikea. Toisaalta ”En osaa sanoa” saattaa merkitä muitakin asioita. Vastaaja ei ehkä halua tai osaa muodostaa kysytystä asiasta omaa mielipidettään tai ei halua pohtia vastausvaihtoehtoja kysymyksen vaikeuden vuoksi tai sitten vastaaja ei ole ymmärtänyt kysyttyä kysymystä (Vilka, 2007, s.109). Osa kyselyni kysymyksistä oli sellaisia, joista kaikilla kyselyyn vastaajilla ei ollut kokemusta tai tietoa, joten sen vuoksi kysymykset on mietittävä tarkkaan laadittaessa kyselylomaketta.

Osa tutkimuksen luotettavuutta on myös luotettavien lähteiden käyttäminen. Tutkimukseni lähteinä olen käyttänyt ajantasaisia internetlähteitä sekä kirjalähteitä. Luotettavien lähteiden valintaan vaikuttaa tekijöiden asiantuntijuus sekä tunnettavuus. Tutkimukseni kirjallisuuslähteissä sama asiantuntija toistuu joka osaltaan lisää asiantuntijan luotettavuutta ja asiantuntijuutta.

10 POHDINTA

10.1 Tutkimuksen onnistuminen

Vilkan (2021, luku 4, kyselylomakkeen suunnittelu ja testaus) mukaan määrällisen tutkimusmenetelmän tärkein asia on mittari eli kyselylomakkeen suunnittelu. Suunnittelin kyselylomakettani pitkään. Ongelmani oli liiallinen tiedonhalu ja jouduin tiivistämään kyselyäni useaan kertaan. Minun piti tarkkaan miettiä, mihin kysymyksiin olin

kyselylläni hakemassa vastauksia, sillä huomasin testausvaiheessa kysymysten ulottuvan pitkälle ikäihmisten hyvinvointiin ja vanhuspalvelulain eri osa-alueisiin. Nyt tehtyäni kyselyn, ajattelen, että tutkimukseni vastasi toiseen tutkimuskysymykseeni hyvin koskien ikäihmisten palveluiden toteutumista, mutta iäkkäiden hyvinvoinnin parantamisesta minulla oli vain kaksi avointa kysymystä. Toki nämä kaksi tutkimuskysymystäni liittyvät toisiinsa ja täydentävät toisiaan. Osa kyselyni kysymyksistä oli sellaisia, joihin ei kaikilla vastaajilla ollut tietoa ja tämä minun olisi pitänyt ottaa enemmän huomioon jo kyselylomaketta laatiessani.

Lähtökohtana olisi, että kaikki tutkimukseen osallistuvat vastaisivat kyselyyn, mutta se harvemmin onnistuu (Kananen, 2010, s. 95). Kyselylomakkeen haittana usein on aina tietoinen riski siitä, että vastausprosentti saattaa jäädä pieneksi, tällöin puhutaan tutkimusaineiston kadosta (Vilka, 2021, luku 4 tutkimusaineiston keräämisen tavat). Kyselyssäni oli katoa aineistossa, sillä vastausprosentti oli vain 17,8 %, vaikka muistuttelin kyselyyn vastaamisesta. Suunnitellessani kyselyä koko maassa ollut covid-19 pandemia vaikutti kyselyni toteutukseen. Ajattelin saavani enemmän vastauksia internetin välityksellä kuin kasvokkain. Ajattelen nyt, että kasvokkain haastatteleamalla olisin voinut saada kuitenkin paremmin vastauksia. Myös ajankohta, jolloin lähetin kyselyni, saattoi olla huono.

Olisin toivonut tutkimukseltani enemmän vastauksia, jotta tutkimus olisi ollut onnistunut ja luotettava, sillä aihe on kuitenkin hyvin tärkeä. Toki tutkimukseni aiheena oli hakea vanhusneuvostoa edustavien näkemyksiä vanhuspalvelulain säädösten toteutumisesta Porin perusturvan alueella ja sain viiden edustajan näkemyksen asiaan ja sekin on jo hyvä.

10.2 Oma oppiminen

Tämän opinnäytetyön tekeminen oli minulle aivan uusi ja mahtava kokemus. On hienoa saada tehdä tutkimus itseä kiinnostavasta aiheesta. Tämä aihe on itseasiassa kiinnostanut minua jo opiskellessani lähihoitajaksi yli kymmenen vuotta sitten. Kirjoittaminen ja tutkiminen on mielekästä, kun aihe on mielenkiintoinen. Toisinaan tämän

matkani aikana olen kokenut, ettei tämä työ tule koskaan valmistumaan ja valmistuminen ylipäättänsä on tuntunut hyvin kaukaiselta. Olen ollut hyvin epävarma kirjoittamisprosessistani ja tyylistäni. Olen kuitenkin kokenut onnistumisen ja helpotuksen tunteita huomatessani, miten olen oppinut asioista enemmän ja saanut itsevarmuutta. Olen jaksanut tarmokkaasti eteenpäin mielenkiintoisen aiheeni vuoksi.

Sain tähän työhön yhdistettyä monta minulle mieluista asiaa. Erilaiset lait koskien ikäihmisten hyvinvointia ja palveluita, ikäihmisten tärkeän vaikuttamiskanavan eli vanhusneuvoston, asuinpaikkakuntani palvelut ja niiden ajankohtaisuuden sekä tärkeimpänä kokonaisuutena ikäihmiset. Minun on täytynyt seurata uutisia ja asuinkaupunkini uutisointia ja olen myös lukenut paljon aiheeseen liittyviä lehtiä ja uutisia, jotta pysyn ajan tasalla asioista. Koko ajan olen ymmärtänyt, miten tärkeästä asiasta opinnäytetyöni teen ja miten onnellinen olen tästä mahdollisuudesta.

10.3 Opinnäytetyöprosessin arviointi

Olisin halunnut edetä tutkimuksessani ehkä hieman ripeämmin. Tavoitteenani oli, että saisin kyselylomakkeen vanhusneuvostolle alkuvuonna 2022. Lopullisestihan lähetin kyselyn jäsenille vasta toukokuussa, joten aikatauluni hieman venyi siitä, miten olin sen ajatellut. Minun tuli kyselyssäni keskittyä vain tutkimukseni kannalta merkittäviin kysymyksiin ja haasteena itselleni olikin aiheen rajaaminen. Nyt analysoituani ja tarkasteltuani kyselyäni ajattelen, että olisin voinut tehdä kyselylomakkeesta hieman rajatun. Osa kysymyksistä oli sellaisia, joihin jäsenet eivät osanneet vastata, sillä ne olivat niin yksityiskohtaisia tai koskivat jotain tiettyä palvelua. Ymmärrän nyt jälkeenpäin, että palava haluni saada tietää ikäihmisten hyvinvoinnista ja palveluista Porin perusturvassa oli liian laaja. Ehkä jatkossa minun tulee tehdä uusi tutkimus, jossa keskittän kysymykset vain johonkin tiettyyn palveluun tai supistan kyselyä huomattavasti. Koen kuitenkin, että kyselyssäni kaikki osa-alueet olivat hyvin tärkeitä ja kaikki niistä vaikuttavat ikäihmisen hyvinvointiin, joten siksikin oli vaikeaa jättää niistä mitään pois.

LÄHTEET

Harjula, H. (2015). Uusi kuntalaki. Kuntaliitto. Haettu 14.8.2022 osoitteesta <https://www.kuntaliitto.fi/yleiskirjeet/2015/uusi-kuntalaki>

Hirsjärvi, S., Remes, P., Sajavaara, P. (2007). Tutki ja kirjoita. Tammi.

Ihmisoikeuskeskus. (2021). Vanhusneuvostojen toiminta ja vaikutusmahdollisuudet kunnissa. Helsinki.

Kananen, J. (2010). Opinnäytetyön kirjoittamisen käytännön opas. Tampereen Yliopistopaino Oy. Jyväskylä.

Kuntalaki 10.4.2015/410. Haettu 7.7.2022 osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2015/20150410#O2L5P27>

Kuntaliitto. (2020). Iäkkäiden palvelut. Haettu 07.07.2022 osoitteesta <https://www.kuntaliitto.fi/sosiaali-ja-terveysasiat/sosiaalihoito/iakkaiden-palvelut>

Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista 28.12.2012/980 muutoksineen. Haettu 25.7.2022 osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2012/20120980>

Mäki-Petäjä-Leinonen, A. & Karvonen-Kälkälä, A. (2017). Vanhuusoikeuden perusteet. Alma Talent. Helsinki.

Pitkälä, K. & Routasalo, P. (2012). Ryhmästä apua vanhusten yksinäisyyteen. Duodecim. <https://www.duodecimlehti.fi/duo10334>

Porin kaupungin hallintosäätö 18.06.2020. Voimaantulopäivä 01.08.2021. https://www.pori.fi/sites/default/files/atoms/files/hallintosaanto_voimaan_1.8.2021_0.pdf

Porin kaupunki. (2021). Kaupunginhallitus. Haettu 07.07.2022 osoitteesta <https://www.pori.fi/paatoksenteko/kaupunginhallitus>

Porin kaupunki. (2021). Kaupunginvaltuusto. Haettu 07.07.2022 osoitteesta <https://www.pori.fi/paatoksenteko/toimielimet/kaupunginvaltuusto>

Porin kaupunki. (2021). Porin yhteistoiminta-alueen iäkkäiden palveluiden suunnitelma vuoteen 2023. Pori. Haettu 14.8.2022 osoitteesta [https://pori.cloudnc.fi/fi-FI/Toimielimet/Perusturvalautakunta/Kokous_21102021/Porin_yhteistoimintaalueen_iakkaiden_pal\(74834\)](https://pori.cloudnc.fi/fi-FI/Toimielimet/Perusturvalautakunta/Kokous_21102021/Porin_yhteistoimintaalueen_iakkaiden_pal(74834))

Porin kaupunki. (2022). Porin kaupungin strategia 2030. Pori. Haettu 14.8.2022 osoitteesta https://www.pori.fi/sites/default/files/atoms/files/pori_2030_strategia_kv_11.4.2022.pdf

Porin kaupunki. (2022). Vanhusneuvosto. Haettu 25.7.2022 osoitteesta <https://www.pori.fi/paatoksenteko/osallistu-ja-vaikuta/vanhusneuvosto>

Porin kaupunki. (2022). Vanhusneuvosto. Vanhusneuvoston toimintasääntö. Pori.

Porin kaupunki. (n.d). Porin ikäjakautuksen kehitys vuosina 1996–2016. Haettu 5.10.2021 osoitteesta <https://www.pori.fi/kasvatus-ja-koulutus/palveluverkkouudistus/porin-vaestonkehitys#Porin%20ik%C3%A4jakautuksen%20kehitys%20vuosina%201996-2016%C2%A0>

Roininen, I. (2020). Porin vanhusneuvosto 1999–2019. Porin kaupunki. https://www.pori.fi/sites/default/files/atoms/files/vanhusneuvoston_historiikki.pdf

Sosiaali- ja terveysministeriö & Suomen Kuntaliitto. (2020). Laatusuositus hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palvelujen parantamiseksi 2020–2023. Tavoitteena ikäystävällinen Suomi. Helsinki. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162455/STM_2020_29_J.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Terveysten ja hyvinvoinnin laitos. (2022). Ikääntyminen. Helsinki. <https://thl.fi/fi/web/ikaantyminen/muuttuvat-vanhuspalvelut>

Vilkka, H. (2007). Tutki ja mittaa: Määrällisen tutkimuksen periaatteet. Tammi. Helsinki.

Vilkka, H. (2021). Tutki ja kehitä (5., päivitetty painos). PS-kustannus. <https://www.ellibslibrary.com/reader/9789523701731>

OPINNÄYTETYÖ VANHUSNEUVOSTOLLE

Stina Isberg

Ketä minä olen?

- Pohjakoulutukseltani lähihoitaja → työskennellyt vanhusten tehostetussa palveluasumisessa 10 vuotta
- Toisen vuoden geronomiopiskelija Samkista, työharjoittelu ollut Perusturvalla palveluohjaajan kanssa
- Työskentelen tällä hetkellä palveluesihenkilönä Ruskatalojen Palveluyhdistys Ry:ssä
- Aina ollut hyvin kiinnostunut vanhusten oikeuksien ja tasavertaisuuden toteutumisesta, sekä heidän hyvinvointinsa mahdollistamisesta → vanhusneuvoston toiminta kiinnostanut minua jo kauan
- Lainsäädäntö ja vanhuspolitiikka kiinnostavia
- Haluni kehittää vanhustyötä on erittäin vahva

Opinnäytetyöni aihe

- Jo opintojen alkuvaiheessa itselleni oli selvää, että haluan tutkimukseni liittyvän vanhusten oikeuksien toteutumiseen ja halusin tarkastella asiaa lain kautta → toteutuuko vanhuspalvelulaki Porissa
- Tutkimukseni aihe on "Vanhusneuvoston edustajien näkemyksiä vanhuspalvelulain sääösten toteutumisesta iäkkäiden palveluissa Porin Perusturvan alueella"
- Ydinkysymyksiäni ovat
 1. Mten ikääntyneiden palvelut ovat mielestäsi toteutuneet Porissa?
 2. Mten iäkkäiden hyvinvointia voisi vanhusneuvoston mielestä parantaa?

Opinnäytetyön aihe, jatkuu...

- Aihe on tällä hetkellä hyvin ajankohtainen ja on tärkeää saada vanhusneuvostoa edustavien näkemyksiä enemmän esille
- Vanhuspalvelulaki on laaja laki ja olen rajannut tutkimukseni koskemaan lain seuraavia kohtia: Vanhusneuvosto (1§), Suunnitelma ikääntyneen väestön tukemiseksi (5§) sekä hyvinvointia edistävät palvelut (12§)
- Rajaan myös Sote-uudistuksen tutkimukseni ulkopuolelle

Opinnäytetyön kyselylomake vanhusneuvoston jäsenille

- Olen laatinut kyselylomakkeen vanhusneuvostoa edustaville
- Tarkoituksena on kartoittaa teidän mielipiteitä vanhusten hyvinvoinnista Porin perusturvan alueella
- Kyselylomake on sähköisessä muodossa, vastaamiseen ei mene kauaa aikaa → toivon kaikkien vastaavan, jotta saan mahdollisimman paljon käsiteltävää tietoa
- Otan mielipiteitä vastaan koskien kyselylomaketta, onko jotain liikaa – jotain liian vähän?
- Sähköpostiosoitteet sihteeriltä?
- Linkki: <https://forms.gle/H4ChTjMw8QBx6rt5>

Opinnäytetyön tavoitteet ja raportointi

- Tavoitteena selvittää, miten hyvinvointia edistävät palvelut toteutuvat Porissa vanhusneuvoston mielestä
- Miten vanhusneuvosto kokee iäkkäiden hyvinvoinnin Porissa → toivon tutkimukseni herättävän keskustelua
- Onko palveluiden laatu ja riittävyys kunnossa Porin alueella
- Perusturva saa tutkimukseni perusteella tietoa tarjottujen palveluiden riittävydestä ja oikea-aikaisuudesta → muutoksia toimintaan?
- Tavoitteena saada myös vanhusneuvoston ääntä isommalle
- Raportoin tutkimuksen tulokset puheenjohtajalle ja esittelen ne kaikille teidän niin halutessanne

KITOS!

Hei!

Olen geronomiopiskelija Satakunnan ammattikorkeakoulusta. Opinnäytetyöni käsittelee teidän näkemyksiänne vanhuspalvelulain eri säädösten toteutumisesta ikäihmisten palveluissa Porin Perusturvassa. Osana opinnäytetyötäni toteutan tutkimuksen, jossa kartoitetaan teidän mielipiteitänne ikäihmisten hyvinvointia edistävien sekä ennaltaehkäisevien palveluiden toteutumisesta.

Kysely on tarkoitettu Porin vanhusneuvoston jäsenille sekä varajäsenille. Kysely sisältää monivalintakysymyksiä sekä muutamia avoimia kysymyksiä. Jokainen vastaus on tärkeä!

Kyselyyn vastaaminen ei vie kauaa aikaa ja toivoisin mahdollisimman monen vastaavan kyselyyni. Toivoisin saavani opinnäytetyöni valmiiksi tämän vuoden loppuun mennessä ja tulen mielelläni esittelemään opinnäytetyötäni ja sen tuloksia teille.

Kysely on auki 31.5.2022 saakka ja vastaukset tapahtuvat nimettömänä.

Lisätietoja kyselystä voit tarvittaessa tiedustella minulta sähköpostitse:

stina.isberg@student.samk.fi

Kyselylomakkeeseen pääset tästä:

<https://forms.gle/5ryNM3cZQ8dojYH78>

Kiitos osallistumisestasi!

Ystävällisin terveisin

Stina Isberg

Vanhustyön koulutusohjelma

Satakunnan ammattikorkeakoulu

Osio 1/9

Vanhusneuvoston näkemyksiä ikäihmisten hyvinvoinnin toteutumisesta Porin Perusturvassa

Kyselyn tarkoituksena on kartoittaa vanhusneuvoston näkemyksiä ikäihmisten hyvinvoinnin sekä palveluiden toteutumiseen Porin Perusturvassa.

Miten nämä esillä olevat ikäihmisten ennaltaehkäisevät palvelut ovat mielestäsi toteutuneet Porissa?

Kuvaus (valinnainen)

Osion 1 jälkeen Jatka seuraavaan osioon

Osio 2/9

Seniorineuvolan toiminta

Miten nämä esillä olevat ikäihmisten ennaltaehkäisevät palvelut ovat mielestäsi toteutuneet Porissa?

Neuvonta (Esimerkiksi elintapaohjaus, myös puhelimitse tai www-sivujen kautta)

☐ Erittäin huonosti
☐ Huonosti
☐ En osaa sanoa
☐ Hyvin
☐ Erittäin hyvin

Hyvinvointikyselyt

☐ Erittäin huonosti
☐ Huonosti
☐ En osaa sanoa
☐ Hyvin
☐ Erittäin hyvin

Hyvinvointia edistävät kotikäynnit

- ☐ Erittäin huonosti
- ☐ Huonosti
- ☐ En osaa sanoa
- ☐ Hyvin
- ☐ Erittäin hyvin

75-vuotiaiden terveystarkastukset

- ☐ Erittäin huonosti
- ☐ Huonosti
- ☐ En osaa sanoa
- ☐ Hyvin
- ☐ Erittäin hyvin

Omaishoitajien hyvinvointi- ja terveystarkastukset

- ☐ Erittäin huonosti
- ☐ Huonosti
- ☐ En osaa sanoa
- ☐ Hyvin
- ☐ Erittäin hyvin

Terveysmittaukset (esimerkiksi rokotukset, verenpaineen mittaus, verensokerin mittaus, hemoglobiinin mittaus, kuulotutkimukset yms.)

- ☐ Erittäin huonosti
- ☐ Huonosti
- ☐ En osaa sanoa
- ☐ Hyvin
- ☐ Erittäin hyvin

Jos olit eri mieltä terveystietojen toimivuudesta, mitkä mittaukset eivät mielestäsi ole toimivia?

Pitkä vastaukset

Lomakkeiden sekä hakemusten täyttöapu

- ☐ Erittäin huonosti
- ☐ Huonosti
- ☐ En osaa sanoa
- ☐ Hyvin
- ☐ Erittäin hyvin

Osio 3/9

Avoimet päiväkeskukset

Miten nämä esillä olevat ikäihmisten ennaltaehkäisevät palvelut ovat mielestäsi toteutuneet Porissa?

Fyysistä toimintakykyä tukevat aktiviteetit (esimerkiksi tasapaino- ja jumpparyhmät)

- ☐ Erittäin huonosti
- ☐ Huonosti
- ☐ En osaa sanoa
- ☐ Hyvin
- ☐ Erittäin hyvin

Muistikuntoutusryhmät

- ☐ Erittäin huonosti
- ☐ Huonosti
- ☐ En osaa sanoa
- ☐ Hyvin
- ☐ Erittäin hyvin

Päivätoiminta

- ☐ Erittäin huonosti
- ☐ Huonosti
- ☐ En osaa sanoa
- ☐ Hyvin
- ☐ Erittäin hyvin

Osio 4/9

Vapaaehtoistoimijat ja kolmas sektori

Miten nämä esillä olevat ikäihmisten ennaltaehkäisevät palvelut ovat mielestäsi toteutuneet Porissa?

Suomen Punaisen Ristin toiminta (esim. ystävävälitys)

- ☐ Erittäin huonosti
- ☐ Huonosti
- ☐ En osaa sanoa
- ☐ Hyvin
- ☐ Erittäin hyvin

Seurakunnan toiminta

- ☐ Erittäin huonosti
- ☐ Huonosti
- ☐ En osaa sanoa
- ☐ Hyvin
- ☐ Erittäin hyvin

Vapaaehtoistoiminta (esim. Vapaaehtoistoiminnan keskus Liisa)

- ☐ Erittäin huonosti
- ☐ Huonosti
- ☐ En osaa sanoa
- ☐ Hyvin
- ☐ Erittäin hyvin

Osio 5/9

Asiakas-/palveluohjaus ja neuvonta

Miten nämä esillä olevat ikäihmisten ennaltaehkäisevät palvelut ovat mielestäsi toteutuneet Porissa?

Ikäihmisten palveluohjauksen ja neuvonnan toteutuminen

- ☐ Erittäin huonosti
- ☐ Huonosti
- ☐ En osaa sanoa
- ☐ Hyvin
- ☐ Erittäin hyvin

Ikäihmisten asiakasohjauksen toteutuminen

- ☐ Erittäin huonosti
- ☐ Huonosti
- ☐ En osaa sanoa
- ☐ Hyvin
- ☐ Erittäin hyvin

Ikäihmisten osallisuuden mahdollistaminen ja toteutuminen

- ☐ Erittäin huonosti
- ☐ Huonosti
- ☐ En osaa sanoa
- ☐ Hyvin
- ☐ Erittäin hyvin

Ikäihmisten läheisten osallisuuden ja tukemisen toteutuminen

- ☐ Erittäin huonosti
- ☐ Huonosti
- ☐ En osaa sanoa
- ☐ Hyvin
- ☐ Erittäin hyvin

Osio 6/9

Muut palvelut

Miten nämä alla olevat ikäihmisille suunnatut sosiaalihoitolain mukaiset palvelut ovat mielestäsi toteutuneet Porissa?

Kotihoito

- ☐ Erittäin huonosti
- ☐ Huonosti
- ☐ En osaa sanoa
- ☐ Hyvin
- ☐ Erittäin hyvin

Perhehoito

- ☐ Erittäin huonosti
- ☐ Huonosti
- ☐ En osaa sanoa
- ☐ Hyvin
- ☐ Erittäin hyvin

Laitosasuminen

- ☐ Erittäin huonosti
- ☐ Huonosti
- ☐ En osaa sanoa
- ☐ Hyvin
- ☐ Erittäin hyvin

Ympäri vuorokautinen tehostettu palveluasuminen

- ☐ Erittäin huonosti
- ☐ Huonosti
- ☐ En osaa sanoa
- ☐ Hyvin
- ☐ Erittäin hyvin

Kevyempi palveluasuminen

- ☐ Erittäin huonosti
- ☐ Huonosti
- ☐ En osaa sanoa
- ☐ Hyvin
- ☐ Erittäin hyvin

Muu asumismuoto (Voit halutessasi kirjoittaa asumismuodon alle)

- ☐ Erittäin huonosti
- ☐ Huonosti
- ☐ En osaa sanoa
- ☐ Hyvin
- ☐ Erittäin hyvin

Kirjoita tähän halutessasi muu asumismuoto

Pitkä vastausteksti

Osio 7/9

Ennaltaehkäisy

Ikäihmisten hyvinvointia edistäviin, ennaltaehkäiseviin toimiin sekä neuvontaan ja ohjaukseen sekä kuntouttavien palveluiden kohdistamiseen tulisi kiinnittää huomiota ja kehittää, jotta asioihin osataan puuttua oikea-aikaisesti iäkästä ihmistä tukien.

Onko ennaltaehkäisyyn kiinnitetty mielestänne tarpeeksi huomiota?

- ☐ Kyllä
- ☐ Ei
- ☐ En osaa sanoa

Jos vastasit ei edelliseen kysymykseen, mitä muuttaisit?

Lyhyt vastausteksti

Palveluiden saatavuus ja tasavertaisuus

Kuvaus (valinnainen)

Saavatko ikäihmiset mielestänne yhdenvertaisia ja oikea-aikaisia palveluita?

- ☐ Täysin eri mieltä
- ☐ Eri mieltä
- ☐ En osaa sanoa
- ☐ Samaa mieltä
- ☐ Täysin samaa mieltä

Onko palveluseteli mielestänne toimiva ratkaisu resurssivajeen täyttämiseen?

- ☐ Täysin eri mieltä
- ☐ Eri mieltä
- ☐ En osaa sanoa
- ☐ Samaa mieltä
- ☐ Täysin samaa mieltä

Saavatko kotona, ilman tukiverkostoa asuvat ikäihmiset apua kun sitä tarvitsevat?

- ☐ Täysin eri mieltä
- ☐ Eri mieltä
- ☐ En osaa sanoa
- ☐ Samaa mieltä
- ☐ Täysin samaa mieltä

Saavatko vähävaraiset ikäihmiset tarvitsemansa avun?

- ☐ Täysin eri mieltä
- ☐ Eri mieltä
- ☐ En osaa sanoa
- ☐ Samaa mieltä
- ☐ Täysin samaa mieltä

Miten ikäihmisten hyvinvointia voisi vanhusneuvoston mielestä parantaa?

Kuvaus (valinnainen)

Ikäihmisiä tulee tulevaisuudessa olemaan paljon enemmän. Myös mielenterveysongelmat sekä päihdeongelmat lisääntyvät ja muistisairauksia todetaan yhä nuoremmilla ikäihmisillä. Onko vanhusneuvoston jäsenillä konkreettisia toiveita siitä, mitä tulisi tapahtua, jotta ikäihmisillä olisi mahdollisimman hyvä olla? Sana on vapaa.

Pitkä vastausteksti

Tähän voit halutessasi kirjoittaa mielipiteitäsi ja näkemyksiäsi ikäihmisten hyvinvoinnista Porin Perusturvassa. Voit myös kertoa mikä on mielestäsi tällä hetkellä hyvin ja missä olisi parannettavaa.

Pitkä vastausteksti